

MĚSÍČNÍ BULLETIN ANALYTICKÉHO ODBORU ÚSTAVNÍHO SOUDU

KVĚTEN 2024

OBSAH · ABSTRAKTY

PLENÁRNÍ NÁLEZY	Zákonné podmínky změny pohlaví	
	• Chirurgický zákrok včetně sterilizace jako podmínka úřední změny pohlaví	<u>4</u>
	Konfiskace majetku Lichtenštejnů	
	• Zpochybnění poválečné konfiskace majetku rodu z Lichtenštejnu	<u>6</u>
TRESTNÍ PRÁVO	Zvýšení hlukových limitů	
	• Zvýšení hlukových limitů podle novelizovaného nařízení vlády o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací	<u>8</u>
	Vězenství	
	• Rozhodování o upuštění od výkonu trestu odnětí svobody ze zdravotních důvodů	<u>10</u>
OBČANSKÉ PRÁVO	Vydání věci	
	• Rozhodování o vydání věci podle § 80 odst. 1 trestního řádu v pochybnostech o tom, komu k ní náleží právo	<u>11</u>
	Adhezní řízení	
	• Náhrada nákladů adhezního řízení při zohlednění plnění pojišťovnou	<u>13</u>
OSTATNÍ	• Odměna advokáta za úkony při zastupování poškozených osob v trestním řízení	<u>14</u>
	Trestní proces	
	• Změna senátu soudu prvního stupně podle § 262 trestního řádu	<u>16</u>
	• K právu na účinné vyšetřování majetkové trestné činnosti	<u>18</u>
	• Nedostatečné odškodnění za nezákonné trestní stíhání vysoké soudní úřednice	<u>20</u>
	• Náhrada nákladů řízení z hlediska zavinění na zastavení řízení	<u>22</u>
	• Kontradiktornost řízení o vazbě, právo obviněného být slyšen	<u>24</u>
	Exekuční řízení	
	• Nedostatek zastoupení nezletilého v řízení před soudem při vydání platebního rozkazu a nepřiměřené náklady exekučního řízení v případě formulářových žalob	<u>25</u>
	• Přípustnost dovolání v exekučním řízení vedeném pro vymožení pohledávky ze spotřebitelské smlouvy	<u>27</u>
	Civilní proces	
	• Předpoklady přípustnosti dovolání plynoucí z právní argumentace obsažené v dovolání	<u>29</u>
	• Překvapivé rozhodnutí odvolacího soudu o nákladech řízení podle § 151 odst. 2 občanského soudního řádu	<u>31</u>
	• K zásadě zákazu <i>reformae in peius</i> v civilním řízení ve světle práva na řádně vedené soudní řízení	<u>33</u>
	• Problematika totožnosti skutku a poučovací povinnosti podle § 118a odst. 2 občanského soudního řádu	<u>35</u>
	Řádné odůvodnění odmítnutí	
	• Povinnost Nejvyššího soudu řádně odůvodnit usnesení o odmítnutí dovolání	<u>37</u>
	Odůvodnění přiměřeného zadostiučinění	
	• Náležité odůvodnění přiměřeného zadostiučinění za příliš dlouhé kompenzační řízení	<u>39</u>
	Určení tarifní hodnoty u nákladů řízení	
	• Tarifní hodnota, je-li předmětem řízení věc penězi ocenitelná	<u>41</u>

OBSAH · ZAHRANIČNÍ ROZHODNUTÍ A ČASOPISY

ZAHRANIČNÍ ROZHODNUTÍ

Spolkový ústavní soud

- Právo novináře na kritická vyjádření vůči spolkové vládě 43

Nejvyšší soud Švédska

- Vyhoštění z důvodu hrubého násilí a zásahu do integrity ženy 44

Nejvyšší soud Kanady

- Vojenský status vojenských soudců neporušuje ústavní záruku nezávislosti soudu 45

ZAHRANIČNÍ PERIODIKA

- Common Market Law Review 47
- Public Law 47
- International Comparative Law Quarterly 47
- European Human Rights 48
- European Journal of International Law 48
- European Convention on Human Rights Law Review 49
- Oxford Journal of Legal Studies 49
- Neue Juristische Wochenschrift 50
- Deutsches Verwaltungsblatt 52
- Juristen Zeitung 52
- NJW Spezial 53

Pl. ÚS 52/23

24. 4. 2024

Vyhověno

Odmítnuto pro zjevnou neopodstatněnost

Vykonatelnost odložená – § 58/1

Procesní – změna návrhu

Jirsa Jaromír

Chirurgický zákrok včetně sterilizace jako podmínka úřední změny pohlaví

Podmiňovat státem uznávanou změnu pohlaví chirurgickým zákrokem spočívajícím ve znemožnění reprodukční funkce a přeměně pohlavních orgánů je v rozporu se základním právem lidí usilujících o takovou změnu na ochranu tělesné integrity a osobní autonomie ve spojení s jejich lidskou důstojností dle čl. 7 odst. 1 Listiny základních práv a svobod ve spojení s článkem 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a článkem 1 Listiny.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Plénium Ústavního soudu nálezem ze dne 24. dubna 2024 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy částečně vyhovělo návrhu N. G., dříve A. V., rodným jménem L. V., a uplynutím dne 30. 6. 2025 zrušilo ustanovení § 29 odst. 1 věty první zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, a ustanovení § 21 odst. 1 věty první, zákona č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách. Ve zbývajících částech návrh odmítlo pro zjevnou neopodstatněnost. Změnu návrhu spočívající v jeho rozšíření o návrh na zrušení ustanovení § 72a odst. 2 a odst. 3 věty druhé zákona č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění účinném od 1. 1. 2024, plénium nepřipustilo.

Narativní část

Navrhovatelem je trans člověk - muž, který usiluje o právní změnu pohlaví a který si přeje, aby úředně evidované informace o něm reflektovaly, jak se cítí, aniž by musel podstoupit zákonem vyžadovaný chirurgický zákrok. Po narození jej úřady evidovaly jako ženu s ženským jménem a formátem rodného čísla. Nyní prochází procesem změny pohlaví, ale nechce podstoupit vyžadovaný chirurgický zákrok, který spočívá v kastraci a operativní přeměně pohlavních orgánů. Stát jej dosud jako člověka jiného pohlaví nerespektoval, proto se obrátil na Ústavní soud.

První senát řízení o ústavní stížnosti navrhovatele vedené pod sp. zn. I. ÚS 2776/23 přerušil a návrh na zrušení sporných zákonných ustanovení, která změnu pohlaví podmiňují provedením chirurgického zákroku, postoupil k rozhodnutí plénu. Podle navrhovatele je zákonná úprava v rozporu s jeho lidskou důstojností, právem na rovnost, ochranu zdraví, respektování soukromého života i na rodičovství.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Plénium Ústavního soudu nejprve řešilo otázku, zda je na místě se návrhem věcně zabývat přesto, že o návrhu jiného člověka na zrušení (částečně) totožných ustanovení Ústavní soud již v minulosti rozhodl nálezem Pl. ÚS 2/20. Plénium nyní dospělo k závěru, že nový návrh je přípustný, neboť nynější případ je odlišný: navrhovatel není nebinární osobou, která si změnu pohlaví nepřeje, nýbrž jde o trans člověka, který o změnu z ženského na úředně evidované mužské pohlaví aktivně usiluje. Navíc se Ústavní soud v citovaném nálezu zabýval primárně ústavností zákonného tvaru rodného čísla (tj. § 13 odst. 3 zákona o evidenci obyvatel). Ústavnost zákonných podmínek, za nichž lze změnit pohlaví, tehdy nehodnotil. Nadto, pokud by vznikla překážka věci rozsouzené automaticky ve všech případech, kdy Ústavní soud návrh na zrušení zákona zamítne nálezem, znamenalo by to absolutní nemožnost opakovaně posuzovat ústavnost stejného zákona, byť z jiných důvodů než v předchozím případě. Takový výklad § 35 odst. 1 zákona o Ústavním soudu je neudržitelný. Překážka věci rozsouzené tak v nyní projednávaném případě nevznikla.

Ústavní soud zároveň zdůraznil, že stabilita jeho vlastní judikatury zaručuje i stálost právního prostředí a plénium zásadně nemůže již vyslovený právní názor měnit jen z důvodu proměny hlasovacích poměrů či soudcovského sboru. Nelze však pominout, že k právním závěrům vysloveným v předchozím nálezu Pl. ÚS 2/20 dospěla jen tzv. relevantní menšina pléna. Závěry tohoto dřívějšího nálezu proto nemohou vyvolat stejné legitimní očekávání o své nezměnitelnosti jako plenární nálezy přijaté kvalifikovanou většinou pléna.

Ústavní soud dospěl k závěru, že zákonná úprava „statusové“ změny pohlaví představuje významný zásah buď do tělesné integrity trans lidí, protože pro uznání této změny stát vyžaduje podstoupení chirurgických zákroků, nebo do jejich práva na sebeurčení a osobní

ABSTRAKTY NÁLEZŮ

autonomii, neboť bez podstoupení vyžadovaných chirurgických zákroků nemohou vystupovat plně v souladu se svojí vážně vnímanou identitou. Zároveň připustil, že je ze strany zákonodárce legitimní zajistit právní jistotu v tom směru, že zabrání svévolným změnám pohlaví „podle nálady“, jakož i změnám účelovým. Úředně evidované pohlaví jedince je statusovou záležitostí, která má význam nejen pro něj samotného, ale i pro jeho okolí a ve svých důsledcích i pro celou společnost. Proto stát může mít legitimní zájem vymezit podmínky pro změnu pohlaví, aby byl status jednotlivce jasný a aby byla zároveň zaručena jeho autenticita.

Podle Ústavního soudu jsou zákonné požadavky chirurgické přeměny pohlavních orgánů a znemožnění reprodukční funkce upravené v § 29 odst. 1 věty první občanského zákoníku a § 21 odst. 1 věty první zákona o specifických zdravotních službách protiústavní proto, že porušují základní právo na ochranu tělesné integrity, osobní autonomie i lidskou důstojnost trans lidí. Chirurgické zákroky stát totiž vynucuje automaticky po všech lidech usilujících o změnu právního statusu včetně těch, kteří je podstoupit vůbec nechtějí. Přezkoumávaná zákonná úprava brání zvažovat individuální zájmy a situaci konkrétních jednotlivců. Rozhodným kritériem pro „statusovou“ změnu pohlaví je, zda byla tělesná schránka člověka modifikována provedením kastrace a dalších chirurgických zákroků, či nikoliv. Je v rozporu s lidskou důstojností, aby stát po těchto osobách vyžadoval přizpůsobení vzhledu a funkčnosti jejich těla pouze pro účely změny právního statusu pohlaví. Rovnost lidí v důstojnosti a právech je základem uznání hodnoty každého člověka, a to bez ohledu na jeho další charakteristiky.

Podle mínění Ústavního soudu je zjevně nepřiměřené vyžadovat bezvýjimečné provedení invazivního a nevratného zákroku, který je zároveň rizikový a ohrožuje zdraví dotčených lidí, pouze pro zachování právní jistoty a stability. Osobní autonomie nadto zahrnuje i rozhodnutí člověka žít a vystupovat ve společnosti v souladu s tím, jakým člověkem se vážně a prokazatelně cítí být, tedy i s tím, jak subjektivně vnímá svoje pohlaví. Ke sledovanému cíli lze dospět i šetrnějšími způsoby. Pro účely „statusové“ změny pohlaví by kupříkladu bylo možné využít diagnostické posudky několika nezávislých specializovaných sexuologů prokazujících nezvratnost přesvědčení dotčeného jednotlivce ohledně změny jeho pohlaví doplněné o časový test. Ostatně i podle judikatury Evropského soudu pro lidská práva je v rozporu s Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod, pokud státy podmiňují úřední změnu pohlaví znemožněním reprodukční funkce, tedy sterilizací.

Judikatura Ústavního soudu dlouhodobě staví lidskou důstojnost do samotného centra právního řádu a vymezuje ji jako součást samotného „lidství“ člověka. K porušení lidské důstojnosti dochází, pokud stát staví jednotlivce do role objektu, tedy pouhého prostředku a umění jej do podoby druhově zaměnitelné veličiny. Listina uznává specifickou kvalitu člověka jako subjektu a zakazuje, aby byl vystaven jednání, které by zpochybňovalo jeho příslušnost k lidské rodině. Rovnost lidí v důstojnosti a právech je základem uznání hodnoty každého člověka bez ohledu na jeho další charakteristiky.

Zákonné podmínky „statusové“ změny pohlaví neobstojí ani při individuálním posouzení. Fyzická podoba pohlavních orgánů spadá do hluboce intimní sféry každého člověka a ostatním lidem zůstává skryta. Při běžném kontaktu soulad mezi státem evidovaným pohlavím a skutečnými pohlavními orgány není zjištělný. Ani pokud budou pohlavní orgány člověka připomínat biologické znaky muže, automaticky to neznamená, že jej jako muže budou ostatní vnímat. Na to, jak se k člověku lidé chovají s ohledem na jeho pohlaví, skutečná podoba pohlavních orgánů nemá vliv. Proto ani soulad právního statusu jednotlivce s podobou jeho pohlavních orgánů nezajistí úplnou stabilitu a právní jistotu.

Ústavní soud dále uvedl, že dlouhodobá nečinnost zákonodárce je neudržitelná především za situace, kdy Česká republika zůstává jednou z mála evropských zemí, kde zákonný požadavek chirurgického zákroku pro změnu pohlaví přetrvává. Odkladem vykonatelnosti nálezu ponechal zákonodárci dostatečný prostor, aby nově upravil zákonné podmínky změny pohlaví a tomu přizpůsobil navazující regulaci v různých oblastech.

Závěrem Ústavní soud také jasně určil temporální účinky svého rozhodnutí. V mezidobí od vyhlášení nálezu až do 30. 6. 2025, případně do doby účinnosti nové právní úpravy, je třeba aplikovat dosavadní zákonné podmínky změny pohlaví jakožto platnou a účinnou součást právního řádu. Nejpozději do vykonatelnosti nálezu tedy „statusová“ změna pohlaví nemůže nastat bez provedení chirurgického zákroku při současném znemožnění reprodukční funkce a přeměně pohlavních orgánů.

Soudcem zpravodajem v dané věci byl Jaromír Jirsa. Odlišné stanovisko uplatnili soudci Josef Fiala a Milan Hulmák.

Pl. ÚS 10/24

3. 4. 2024

Zamítnuto

Wintr Jan

Zpochybnění poválečné konfiskace majetku rodu z Lichtenštejnů

Ke konfiskacím podle dekretu presidenta republiky č. 12/1945 Sb. docházelo *ex lege* nabytím účinnosti dekretu – tj. dnem 23. června 1945. Tyto konfiskace přitom nelze posuzovat z hlediska současných právních standardů.

Mimo rámec restitučních předpisů soudům nepřísluší přezkoumávat konfiskační výměry vydané k provedení dekretu presidenta republiky č. 12/1945 Sb. Musejí z nich vycházet a otázky jimi řešené si nemohou posoudit jinak.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Plénium Ústavního soudu nálezem ze dne 3. dubna 2024 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy zamítlo návrh stěžovatelů a) FÜRST VON LIECHTENSTEIN STIFTUNG a b) Hanse Adama II. von und zu Liechtenstein na zrušení usnesení Nejvyššího soudu č. j. 22 Cdo 3013/2022-1232 ze dne 14. 3. 2023, rozsudku Městského soudu v Praze č. j. 19 Co 33/2022-1138 ze dne 25. 5. 2022 a rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 10 č. j. 28 C 417/2018-1009 ze dne 30. 9. 2021.

Narativní část

Stěžovatelé se žalobou před civilními soudy domáhali vyklizení nemovitostí v obvodu Prahy 10, případně určení vlastnického práva nebo náhrady za tyto nemovitosti. V katastru nemovitostí je jako jejich vlastník zapsán stát. Stěžovatel a) však tvrdí, že sporné nemovitosti vlastní, neboť je univerzálním dědicem Františka Josefa II. z Lichtenštejna (dále jen „zůstavitel“). Stěžovatelé v žalobě tvrdili, že stát tyto nemovitosti v roce 1945 bez právního důvodu fyzicky ovládl a zůstavitel tak zůstal jejich vlastníkem až do své smrti. Dekret presidenta republiky č. 12/1945 Sb. se podle nich nevztahoval na zůstavitele, ani na sporné nemovitosti. Vedlejší účastníci však oponovali, že stát k nemovitostem nabytí vlastnické právo nabytím účinnosti dekretu, a vlastnictví proto nemohlo přejít na stěžovatele. Doložili to konfiskačním výměrem Okresního národního výboru v Olomouci ze dne 31. 7. 1945, kterým byl zůstavitel označen za osobu německé národnosti podle § 1 odst. 1 písm. a) dekretu.

Civilní soudy žalobě stěžovatelů nevyhověly. Stěžovatelé se proto obrátili na Ústavní soud. V ústavní stížnosti namítali, že soudy porušily jejich ústavně zaručená základní práva, mimo jiné právo na spravedlivý proces, právo vlastnit majetek a právo na ochranu soukromí a rodinný život. První senát, který se kauzou zabýval pod sp. zn. I. ÚS 1639/23, se rozhodl tuto věc postoupit plénu s ohledem na to, že obdobné stížnosti byly postupně doručeny všem ostatním senátům.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Plénium návrh zamítlo, když následovalo právní závěry vyslovené v dřívějších senátních rozhodnutích v obdobných případech stěžovatelů, konkrétně usnesení sp. zn. III. ÚS 2130/17 a nález sp. zn. II. ÚS 657/22 i dlouhodobě ustálenou judikaturu Ústavního soudu.

Ústavní soud připomněl, že konfiskaci podle dekretu č. 12/1945 Sb. podléhaly všechny osoby německé a maďarské národnosti bez ohledu na státní příslušnost, ledaže by se aktivně zúčastnily boje za zachování celistvosti a osvobození Československa. Ke konfiskaci docházelo s okamžitou platností nabytím účinnosti dekretu od 23. 6. 1945. O tom, zda jsou v konkrétním případě naplněny podmínky pro konfiskaci, deklaratorně rozhodovaly okresní národní výbory. Tyto závazné konfiskační výměry lidé mohli právně zpochybnit pouze ve správním řízení, případně před správním soudem. Okresní národní výbor v Olomouci, kde sídlilo lichtenštejnské ústřední ředitelství, k provedení konfiskačního dekretu vydal výměr, v němž zůstavitele označil za osobu německé národnosti. Proti tomuto výměru ze dne 31. 7. 1945 zůstavitel brojil stížností, kterou projednal a zamítl Zemský národní výbor v Brně. Stížnost později zamítl i správní soud.

Ústavní soud s odkazem na dlouhodobě ustálenou judikaturu k tzv. Benešovým dekretům zdůraznil, že rozhodnutí tehdejších správních orgánů nejsou obecné soudy oprávněny nově přezkoumávat. Úzkou výjimku z toho pravidla stanovily pouze restituční předpisy. Tvzení stěžovatelů, že konfiskační výměr je pro své vady nicotný, přitom není opodstatněné. Ústavní soud připomněl účinky restitučního zákonodárství a závěry plenárního stanoviska Pl. ÚS-st. 21/05, podle kterého se civilními určovacími žalobami nelze úspěšně domáhat vlastnického práva k věcem, kterých se stát zmocnil před 25. 2. 1948 nebo v období rozhodném pro restituce. Pro tyto účely lze uplatňovat pouze tzv. restituční nároky, které však stěžovatelé nevznášejí.

Jinak by neexistovala jistota ani limit, který by bránil potomkům dřívějších vlastníků domáhat se např. přezkumu kroků první pozemkové reformy nebo odčinění jakýchkoli jiných tvrzených křivd z předchozích staletí.

Tvrzení stěžovatelů, že soudy svými rozhodnutími nyní vyvlastňují jejich majetek, Ústavní soud nepřisvědčil. Sporné nemovitosti byly konfiskovány nabytím účinnosti dekretu dne 23. 6. 1945. Na tehdejší konfiskaci přitom nelze zpětně uplatňovat současné právní standardy – tehdejší události se nacházejí mimo působnost později přijaté Listiny základních práv a svobod a Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Obdobně o československé konfiskaci lichtenštejnského majetku rozhodl v roce 2001 velký senát Evropského soudu pro lidská práva a posléze v roce 2005 i Mezinárodní soudní dvůr. Ústavní soud zdůraznil, že v obdobných případech nevyhověl vysokým desítkám stěžovatelů a není důvod, aby se odchyloval od své dlouhodobě ustálené judikatury.

Soudcem zpravodajem v dané věci byl Jan Wintr. Odlišné stanovisko k výroku i odůvodnění nálezu uplatnil soudce David Uhlíř, odlišné stanovisko k odůvodnění nálezu uplatnila soudkyně Lucie Dolanská Bányaiová a soudce Milan Hulmák.

ABSTRAKTY NÁLEZŮ

Pl. ÚS 35/23

3. 4. 2024

Zamítnuto

Odmítnuto pro zjevnou neopodstatněnost

Zemanová Daniela

Zvýšení hlukových limitů podle novelizovaného nařízení vlády o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací

Vyloučení stand-still doktríny u hmotněprávní úrovně ochrany základních práv a nezbytná míra prostoru pro zákonodárce při úpravě práv vymezených v čl. 41 odst. 1 Listiny základních práv a svobod se promítají též do prostoru pro exekutivu při stanovení dílčích technických parametrů regulace obsažené v podzákonných předpisech. Jednou stanovené dílčí technické parametry konkrétní podzákonné regulace nepředstavují nepodkročitelnou a ústavně relevantní mez zabráňující případné změně právní úpravy (byť snižující standard ochrany) do budoucna.

Vymezuje-li zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, že předmětem zákonné úpravy je „snižování hluku“, „ochrana veřejného zdraví“ či „zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva“, jde o obecné cíle zákona a vymezení předmětu jeho regulace. Z těchto obecných pojmů nelze dovozovat, že by prováděcí předpisy připouštěly jedinou možnost změny spočívající pouze ve zpřísnění již vymezených limitů, parametrů či podmínek.

Překročení ústavního zmocnění vlády podle čl. 78 Ústavy České republiky nelze dovozovat pouze z důvodu zmínění některých podmínek ochrany veřejného zdraví (např. zvýšení hlukových limitů) ve srovnání s předchozí právní úpravou. V opačném případě by nebylo možné přísně stanovené podmínky či limity korigovat.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Plénium Ústavního soudu nálezem ze dne 3. dubna 2024 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. b) Ústavy odmítlo návrh senátorů Senátu Parlamentu České republiky na zrušení čl. I bodů 2, 5, 6, 7, 17 a 20 nařízení vlády č. 433/2022 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 272/2011 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací, ve znění pozdějších předpisů. Návrh na zrušení čl. II nařízení vlády č. 433/2022 Sb., kterým se mění nařízení vlády č. 272/2011 Sb., o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací, ve znění pozdějších předpisů, zamítlo.

Narativní část

Skupina senátorů (dále jen „navrhovatelka“) podala návrh na zrušení citovaných ustanovení nařízení vlády č. 433/2022 Sb., která zavádí zvýšení hygienických limitů hluku ze silniční a železniční dopravy v chráněných venkovních prostorech staveb. Navrhovatelka v prvé řadě tvrdí, že napadenými ustanoveními došlo k překročení zákonného zmocnění k vydávání nařízení vlády podle čl. 78 Ústavy a tím porušení zákazu libovůle. Dále uvádí, že dotčená ustanovení vedou k enormnímu (až několikanásobnému) navýšení povolené hlučnosti oproti předchozím limitům, což má zcela nepříznivý dopad na veřejné zdraví. Navrhovatelka považuje právní úpravu za chaotickou, nevyváženou a nepředvídatelnou. Stávající systém regulace hluku je jako celek nesrozumitelný a nekompatní, a zasloužil by si celkovou odbornou revizi a racionalizaci.

Ústavní soud 8/53

S ohledem na složitost a rozsah posuzované věci však navrhuje zrušení pouze těch ustanovení nařízení č. 433/2022 Sb., které vedou ke zvýšení hygienických limitů hluku z dopravy ve jmenovaných prostorech.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud primárně přihlédl k tomu, že navrhovatelka napadla vybraná ustanovení novelizujícího nařízení č. 433/2022 Sb., včetně přechodných ustanovení (čl. II), avšak nenapadla žádné z ustanovení původního novelizovaného nařízení vlády č. 272/2011 Sb., tedy podzákonného předpisu, který hygienické limity hluku stanoví. Zároveň nenapadla novelizující nařízení č. 433/2022 Sb. jako celek, byť vládě vytýká překročení kompetence při jeho vydání, a požaduje „odložení účinnosti“ tohoto nařízení.

Ústavní soud uvedl, že podle jeho ustálené judikatury nemá novela právního předpisu samostatnou normativní existenci, neboť tu získává až jako součást novelizovaného předpisu. Účinně lze tedy napadnout pouze samotný předpis, který byl novelou změněn – v daném případě nařízení vlády č. 272/2011 Sb. Ústavní soud neshledal důvod se od předchozí rozhodovací praxe odchýlit, proto se nemohl zabývat tou částí návrhu, která požadovala věcný přezkum obsahu čl. I bodů 2, 5, 6, 7, 17 a 20 nařízení č. 433/2022 Sb.

ABSTRAKTY NÁLEZŮ

K většině otázek vznesených navrhovatelkou se tedy nemohl vyjádřit a návrh v této části odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

Ústavní soud dále připomněl, že již v nálezu sp. zn. Pl. ÚS 4/18, kterým zamítl návrh na zrušení vybraných ustanovení nařízení vlády č. 272/2011 Sb., odmítl argument tehdejší navrhovatelky (rovněž skupiny senátorů), že by hlukové limity nemohly být stanoveny nařízením vlády. Stejně navrhovatelce jako v současné věci Ústavní soud také nepřisvědčil v tom, že by zákon o ochraně veřejného zdraví umožňoval hlukové limity pouze zpřísnňovat, nikoliv rozvolňovat. Zákon o ochraně veřejného zdraví sice předmět zákonné úpravy vymezuje jako „snižování hluku“, „ochrana veřejného zdraví“ či „zlepšování zdravotního stavu obyvatelstva“ – jedná se však o obecné cíle zákona a vymezení předmětu jeho regulace. Z těchto obecných pojmů nelze dovozovat, že by prováděcí předpisy připouštěly jedinou možnost změny spočívající pouze ve zpřísnění již vymezených limitů, parametrů či podmínek.

Ústavní soud se rovněž vypořádal s otázkou navrhovatelky, zda je možné jednou stanovenou míru ochrany životního prostředí snížit. K tomu uvedl, že základem právní úpravy ochrany před hlukem jsou sice konkrétní ustanovení Listiny, těch se lze ovšem domáhat pouze v mezích zákonů, které tato ustanovení provádějí (čl. 41 odst. 1 Listiny); přičemž právo na příznivé životní prostředí je sociálním právem. Již v citovaném nálezu sp. zn. Pl. ÚS 4/18 odmítl uplatnění *stand-still doktríny*, tj. požadavku stálého zvyšování (resp. zákazu snižování) hmotněprávní úrovně základních práv, zejména u práv podléhajících režimu čl. 41 odst. 1 Listiny. Dodržování principů trvale udržitelného rozvoje a ambice zvyšovat úroveň ochrany životního prostředí sice mají patřit k hlavním cílům moderního státu, není však neústavní snížení úrovně ochrany práva na příznivé životní prostředí. Snížení míry ochrany obyvatel před hlukem oproti původnímu stavu je tedy v určitých případech možné.

Podle Ústavního soudu totiž nelze z českého ústavního pořádku dovodit absolutní zákaz snižování hmotněprávní úrovně sociálních práv. Ostatně ani z rozhodovací praxe Evropského soudu pro lidská práva také neplyne požadavek stálého zvyšování (resp. nesnižování) standardu vnitrostátně nastavené ochrany před hlukem. Světová zdravotnická organizace (WHO) ani Evropská unie nestanovují žádné závazné hlukové limity a ponechávají jejich určení v působnosti států.

Z doporučení WHO či předpisů evropského práva tak nelze dovodit, že by nebylo možno jednou stanovené hlukové limity zvýšit. Jednou stanovené dílčí technické parametry podzákonné regulace nepředstavují nepodkročitelnou a ústavně relevantní mez, která by bránila případné změně právní úpravy – a to ani v případě, že by změnou úpravy došlo ke snížení standardu ochrany životního prostředí. Překročení ústavního zmocnění vlády, které má při úpravě sociálních práv, nelze mechanicky dovozovat pouze z toho, že nařízením některé podmínky ochrany veřejného zdraví zmírnila ve srovnání s předchozí právní úpravou. Zvýšení hlukových limitů samo o sobě překročení ústavního zmocnění nepředstavuje. V opačném případě by nikdy nebylo možné přísně stanovené podmínky či limity korigovat, což byablokovalo tvorbu jakékoli politiky státu. Ústavní soud proto uzavřel, že nařízení č. 433/2022 Sb. přijal Ústavou zmocněný orgán, v mezích stanovené kompetence, ústavně předepsaným způsobem.

Ústavní soud se dále zabýval čl. II nařízení č. 433/2022 Sb., formálně způsobilého k věcnému přezkumu. Citovaný článek upravuje přechodná ustanovení, podle nichž se u některých protihlukových opatření již použijí nové hygienické limity hluku. Tato přechodná ustanovení ale nepovažoval za protiústavní. Vzhledem k tomu, že se navrhovatelce nepodařilo věcně zpochybnit nově stanovené limity, sám intertemporální účinek přechodných ustanovení neústavnost či nezákonnost právní úpravy v nyní posuzovaném případě nezpůsobuje.

Soudkyní zpravodajkou v dané věci byla Daniela Zemanová. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

II. ÚS 197/24

17. 4. 2024

Vyhověno

Šámal Pavel

Rozhodování o upuštění od výkonu trestu odnětí svobody ze zdravotních důvodů

Obecné osudy jsou povinny při hodnocení splnění podmínek pro upuštění od výkonu zbytku trestu odnětí svobody zohlednit všechny rozhodné podklady pro svůj postup, musí odsouzenému dát možnost se s těmito podklady seznámit. Nevypovídají-li se s rozpornými závěry v rámci dokazování, zabrání odsouzenému v efektivní obhajobě a poruší jeho právo na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 a právo vyjádřit se ke všem prováděným důkazům podle čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 17. 4. 2024 zrušil II. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy na návrh stěžovatele A. M. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 10. listopadu 2023 č. j. 3 To 81/2023-53 a usnesení Městského soudu v Praze ze dne 5. října 2023 č. j. 49 T 10/2016-4 pro rozpor s čl. 36 odst. 1 a čl. 38 odst. 2 Listiny.

Narativní část

Stěžovatel byl v minulosti odsouzen k osmiletému nepodmíněnému trestu odnětí svobody, jehož výkon však byl ze zdravotních důvodů sedmkrát odložen. Naposledy tak usnesením rozhodl městský soud dne 4. 7. 2023, kterým stěžovateli odložil výkon trestu do 28. 10. 2023.

Dne 3. 5. 2023 požádal stěžovatel o upuštění od výkonu trestu z důvodu nevyléčitelné a životu nebezpečné nemoci. Městský soud nejprve upustil od výkonu uloženého trestu. Toto usnesení však ke stížnosti státního zástupce Vrchní soud zrušil a vrátil případ městskému soudu k novému projednání. Ten si vyžádal stanovisko vězeňské služby, zda mohou a jsou schopni stěžovateli poskytnout vhodnou zdravotnickou péči. Po kladné odpovědi a ujištění, že veškeré potřebné zdravotní vyšetření a úkony je věznice schopna zajistit, městský soud nakonec žádost stěžovatele o upuštění od výkonu trestu zamítl. Následnou stížnost stěžovatele vrchní soud též zamítl.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud považoval za podstatné, že k předchozím opakovaným odkladům výkonu trestu došlo na podkladě aktuálních lékařských zpráv stěžovatelových ošetřujících lékařů, kteří ve svých zprávách mimo jiné zdůrazňovali zhoršující se zdravotní stav, neléčitelnost onemocnění a ohrožení stěžovatelova života. Nejinak tomu bylo i při posouzení poslední žádosti. Podle znaleckého posudku z oboru zdravotnictví a lékařské zprávy je stěžovatel v současné době v nestabilním stavu, začínají se mu zhoršovat nežádoucí účinky léčby a lze očekávat progresivní zhoršení do budoucna.

Ústavní soud shledal v postupu soudů porušení práva na řádný proces ve vztahu k provedení dokazování a zhodnocení důkazů i práva vyjádřit se ke všem prováděným důkazům. Soudy pominuly důležité závěry vyplývající z lékařských zpráv i ze znaleckého posudku a neseznámily s novými důkazy obhajobu. Za stavu, kdy z lékařských zpráv a znaleckého zkoumání vyplývalo, že zdravotní stav stěžovatele je velmi vážný a má zhoršující se tendenci, se hodnocení onemocnění stěžovatele a možností věznice zajistit jeho léčebnou péči, jak je provedly příslušné soudy, jevílo jako jednostranné a především předčasné. Pokud soudy měly pochybnosti o závěrech uvedených lékařských zpráv a znaleckého zkoumání, nabízela se možnost zadání revizního znaleckého posudku. Ze stanoviska vězeňské služby a znaleckého posudku vyplývaly rozpory v tom, zda je reálná možnost potřebnou péči nemocného ve výkonu trestu zajistit. S těmito rozpory se soudy měly řádně vypořádat.

Ostatně jen krátce poté, co stěžovatel dne 22. 12. 2023 nastoupil k výkonu trestu, mu byl na návrh lékaře vězeňské služby výkon trestu přerušen kvůli specializovaným vyšetřením, která vězeňská služba nebyla schopna zajistit. Z těchto vyšetření vyplynulo, že zdravotní stav stěžovatele je kritický a vyžaduje léčbu, kterou nelze odkládat, i cílená opatření, která není možné ve výkonu trestu dodržet. Stěžovateli tak ve věznici reálně může hrozit i náhlé úmrtí.

Při opětovném rozhodování soudy musí zohlednit všechny okolnosti. V úvahu přitom připadá nejen rozhodnutí o žádosti o upuštění, ale případně o přerušení výkonu trestu odnětí svobody na potřebnou dobu.

Z výše uvedených důvodů Ústavní soud ústavní stížnosti vyhověl a napadená rozhodnutí zrušil.

Soudcem zpravodajem v dané věci byl Pavel Šámal. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

II. ÚS 237/24

3. 4. 2024

Vyhověno

Odmítnuto pro zjevnou neopodstatněnost

Šámal Pavel

Rozhodování o vydání věci podle § 80 odst. 1 trestního řádu v pochybnostech o tom, komu k ní náleží právo

Orgány činné v trestním řízení mají povinnost při rozhodování o vrácení nebo vydání zajištěné věci dle § 80 odst. 1 trestního řádu zkoumat, zda v případě, kdy právo k věci uplatňuje i jiná osoba než ta, která věc vydala nebo které byla odňata, lze zjistit vlastníka věci či osobu mající k ní právo bez rozumných pochybností. Existují-li tyto pochybnosti, věc musí předat do úschovy a dotčené osoby by měly toto právo uplatnit v občanském soudním řízení. Vrácení nebo vydání věci navzdory těmto pochybnostem představuje porušení čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 3. 4. 2024 zrušil II. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy k návrhu stěžovatelky obchodní společnosti IP w BTCb solutions, s. r. o., usnesení Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 13. ledna 2023 sp. zn. 16 Nt 6351/2022 a usnesení Policie České republiky, Ředitelství služby cizinecké policie, Inspektorátu cizinecké policie Praha - Ruzyně, ze dne 15. prosince 2022 č. j. CPR-33958-43/TČ-2022-930520, a to pro rozpor s čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny. Ústavní stížnost proti usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. prosince 2023 sp. zn. 6 Tz 102/2023 odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

Narativní část

Policejní orgán zahájil trestní řízení kvůli podezření z přečinu podvodu a přečinu neoprávněného opatření, padělání a pozměnění platebního prostředku, kterého se měl dopustit neznámý pachatel podvodným jednáním zajištění přístupu do bankovního účtu poškozené obchodní společnosti, ze kterého nejprve přeposlal finanční částku ve výši 110 000 Kč na účet další poškozené a následně z účtu poškozené zaslal částku 49 000 Kč na její účet. Policejní orgán usnesením rozhodnul o zajištění finančních prostředků do výše 49 000 Kč na bankovním účtu stěžovatelky. Její stížnost proti uvedenému usnesení obvodní soud zamítl.

Následně policejní orgán napadeným usnesením dle § 80 trestního řádu zajištěné finanční prostředky vydal poškozené. Stížnost stěžovatelky proti tomuto usnesení napadeným usnesením obvodní soud zamítl. Proti tomuto usnesení podal ministr spravedlnosti stížnost pro porušení zákona ve prospěch stěžovatelky. Namítal, že obvodní soud porušil zákon v neprospěch stěžovatelky v § 146 odst. 2 písm. a) trestního řádu, neboť státní zástupkyně měla podle citovaného ustanovení předložit stížnost stěžovatelky proti usnesení policejního

orgánu k rozhodnutí nadřízenému státnímu zastupitelství, nikoliv obvodnímu soudu podle § 146a odst. 2 trestního řádu. Nejvyšší soud v napadeném usnesení dospěl k závěru, že ač ve formální rovině došlo k porušení zákona, nešlo o pochybení učiněné v neprospěch stěžovatelky. Stížnost pro porušení zákona proto jako nedůvodnou zamítl.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Jde-li o první okruh námitek stěžovatelky, které se týkaly rozhodnutí nepříslušným orgánem činným v trestním řízení, Ústavní soud se ztotožnil se závěry Nejvyššího soudu. Nejvyšší soud postupoval při projednání stížnosti pro porušení zákona v souladu s § 267 odst. 3 trestního řádu, přičemž nebyl povinen přezkoumávat usnesení obvodního soudu v částech, kterých se stížnost pro porušení zákona netýkala. V této části považoval Ústavní soud ústavní stížnost stěžovatelky za zjevně neopodstatněnou.

Pokud jde o druhý okruh námitek, že ve věci nebylo možno rozhodnout o vydání věci podle § 80 trestního řádu, Ústavní soud shledal v této části ústavní stížnost důvodnou. Pro posouzení ústavní stížnosti byl určující závěr policejního orgánu a obvodního soudu o neexistenci relevantních pochybností ohledně vlastnického práva poškozené k předmětným peněžním prostředkům. Zde však Ústavní soud dospěl k závěru, že policejní orgán ani obvodní soud nijak nehodnotily skutečnosti, z nichž stěžovatelka dovozovala své vlastnické právo k předmětným peněžním prostředkům. Za relevantní považovaly pouze to, že dané finanční prostředky pocházely z bankovního účtu poškozené. Nijak se však nezabývaly tvrzením stěžovatelky, že jde o zajištěné peněžní prostředky, které patří do jejího výlučného vlastnictví, neboť bezprostředně po jejich přijetí na její účet je ještě před doručením usnesení podle § 79a odst. 1 trestního řádu bance směnila za Bitcoin, což stěžovatelka doložila výpisem transakcí.

Ústavní soud doplnil, že úlohou orgánů činných v trestním řízení nebylo postavit najisto, kdo ze subjektů má právo k věci, tj. k peněžním prostředkům ve výši 49 000 Kč. Jejich závěr, že o právu poškozené není pochyb, však nemohl obstát, neboť rozhodly o vydání věci poškozené navzdory tomu, že k ní uplatňovala vlastnické právo také stěžovatelka. Takovým postupem se dopustily nejen porušení § 80 odst. 1 trestního řádu, ale současně tím odepřely stěžovateli právo, aby se podle čl. 36 odst. 1 Listiny zákonným způsobem domáhala soudní či jiné právní ochrany jí tvrzeného vlastnického práva garantovaného čl. 11 odst. 1 Listiny.

Z výše uvedených důvodů Ústavní soud části ústavní stížnosti stěžovatelky vyhověl a napadená rozhodnutí policejního orgánu a obvodního soudu zrušil.

Soudcem zpravodajem v dané věci byl Pavel Šámal. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

IV. ÚS 338/24

17. 4. 2024

Vyhověno

Hulmák Milan

Náhrada nákladů adhezního řízení při zohlednění plnění pojišťovnou

Nárok poškozeného na náhradu nákladů adhezního řízení nelze bez dalšího vyloučit z důvodu, že mu pojišťovna již uhradila náklady vynaložené v souvislosti s uplatněním pojistného nároku. Soud může výši přiznaných nákladů upravit s ohledem na jejich účelnost.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 17. dubna 2024 zrušil IV. senát Ústavního soudu usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 8. listopadu 2023 č. j. 5 To 211/2023-211 pro rozpor s právem na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 a právem na právní pomoc dle čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

Narativní část

Okresní soud závázal odsouzeného, aby stěžovateli jako poškozenému nahradil část nákladů řízení vzniklých přibráním zmocněnkyně. Stěžovatel uplatňoval náhradu škody i nemajetkové újmy. Soud jako tarifní hodnotu použil částku, která byla v daném případě vyšší. Krajský soud zrušil rozhodnutí okresního soudu a nově rozhodl tak, že stěžovateli náhradu nákladů řízení nepřiznal. Dle soudu pojišťovna již vyplatila stěžovateli finanční plnění ve výši 34 558 Kč jako náhradu nákladů právního zastoupení. Dalším přiznáním nákladů za přibrání zmocněnkyně by došlo k dvojímu plnění, a tedy bezdůvodnému obohacení. Krajský soud nepřiznal stěžovateli ani náhradu nákladů spojených s ubytováním zmocněnkyně, jelikož je považoval za neúčelné. Stěžovatel namítal, že krajský soud nezohlednil odlišnou povahu nákladů adhezního řízení a nákladů v řízení o nároku na pojistné plnění. Také zpochybnil závěry soudu ohledně neúčelnosti nákladů vynaložených na ubytování zmocněnkyně.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud se opakovaně zabýval náhradou nákladů poškozeného v trestním řízení. Dle § 154 odst. 1 a § 155 odst. 4 trestního řádu musí odsouzený nahradit poškozenému náklady potřebné k účelnému uplatnění nároku na náhradu škody a nemajetkové újmy v penězích. Zdůraznil, že náklady nejsou pouhým příslušenstvím pohledávky uplatňované v adhezním řízení, ale jedná se o prostředky, které slouží k zajištění subjektivního veřejného práva poškozeného. V nálezu sp. zn. II. ÚS 357/22 Ústavní soud zdůraznil, že soud nemůže nepřiznat poškozenému náhradu nákladu adhezního řízení pouze s odkazem, že náklady spojené s právním zastoupením poškozeného již uhradila pojišťovna.

V případě náhrady nákladů vynaložených při uplatňování nároku na pojistné plnění vůči pojistiteli se jedná o nárok podle § 6 odst. 2 písm. d) zákona o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla. Náhrada nákladů v trestním řízení představuje odlišný nárok. Poškozený se nachází v pozici oběti, nikoli standardního účastníka řízení. Má v zásadě nárok na účelně vynaložené náklady v trestním řízení, tak i při uplatnění nároku na pojistné plnění vůči pojistiteli. Ústavní soud zdůraznil, že obecné soudy mají posoudit účelnost vynaložených nákladů. Ústavní soud může jejich rozhodnutí přezkoumávat pouze v případě, že jsou zatížena vadou svévole.

Krajský soud nesprávně posoudil stěžovatelčiny nároky, když měl za to, že je na ně potřeba započíst náklady uhrazené pojišťovnou. Tento postup před Ústavním soudem neobstál. Ústavní soud sice připustil jako ústavně souladný postup, kdy soud nepřiznal poškozenému celou náhradu nákladů adhezního řízení právě s odkazem na plnění pojišťovny. Zároveň soud nemůže paušálně vyloučit nárok poškozeného na náhradu nákladů řízení pouze s odkazem na plnění pojišťovny. Ústavní soud připomněl, že i v případě, kdy poškozený neuplatňuje žádný nárok v adhezním řízení, stále může dojít k náhradě nákladů. Ústavní soud nijak nevylučuje možnost zohlednit poskytnuté plnění pojišťovny v průběhu hodnocení účelnosti vynaložených nákladů. Nicméně je vždy potřeba vzít do úvahy odlišnost nákladů trestního řízení a nákladů vzniklých při uplatnění nároku na pojistné plnění jako dvou různých nároků.

Úvaha krajského soudu, že zmocněnkyně měla téměř v nočních hodinách vyrazit z Prahy tak, aby došla na místo hlavního líčení pouhých 17 minut před jeho plánovaným začátkem, nese dle Ústavního soudu známky svévole a lze ji považovat za šikanózní.

Na základě výše uvedeného Ústavní soud konstatoval, že krajský soud porušil stěžovatelovo právo na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny a právo na právní pomoc dle čl. 37 odst. 2 Listiny. Usnesení soudu proto zrušil.

Soudcem zpravodajem byl Milan Hulmák. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

IV. ÚS 158/24

17. 4. 2024

Vyhověno

Kühn Zděnek

Odměna advokáta za úkony při zastupování poškozených osob v trestním řízení

Soud nemůže při rozhodování o nákladech vzniklých poškozeným přibráním zmocněnce v trestní věci paušálně vyloučit použití advokátního tarifu či jeho části, aniž by postup řádně odůvodnil. Také nemůže při posuzování účelnosti nákladů vynaložených k uplatnění nároku na náhradu škody či nemajetkové újmy poškozeným v trestním řízení hodnotit jejich účelnost paušálně a bez vazby na konkrétní věc.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 17. dubna 2024 zrušil IV. senát Ústavního soudu usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 25. října 2023 č. j. 4 To 488/2023-519 z důvodu porušení práva stěžovatelů na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Narativní část

Okresní soud uznal M. S. vinného z přečinu usmrcení z nedbalosti, uložil mu podmíněný odložený trest odnětí svobody se zkušební dobou a zákaz řízení všech druhů motorových vozidel. Stěžovatelé byli rodinní příslušníci oběti. Coby poškození se domáhali náhrady nemajetkové újmy a škody. Soudy uložily M. S. povinnost nahradit poškozeným nemajetkovou újmu ve výši od 125 000 do 500 000 Kč. Stěžovatelé se poté domáhali náhrady nákladů potřebných k uplatnění jejich nároků na náhradu škody a nemajetkové újmy.

Okresní soud jim přiznal v souhrnu částku 76 288 Kč, tedy ne celou požadovanou částku. Měl za to, že některé úkony advokáta bylo možné považovat za tzv. společné úhrnné úkony, u kterých vyloučil použití § 12 odst. 4 advokátního tarifu. Úkony spočívající v přítomnosti zmocněnce u výslechu v přípravném řízení nepovažoval za potřebné k účelnému uplatnění nároku poškozených v trestním řízení. Krajský soud zamítl stížnost stěžovatelů proti usnesení okresního soudu. Měl za to, že okresní soud správně hodnotil tzv. společné úhrnné úkony, které zmocněnec učinil jednorázově pro všechny klienty, a při kterých lze za jediného klienta považovat několik klientů se samostatnými nároky. U těchto úkonů je namístě určit odměnu pouze jednou bez ohledu na počet poškozených a bez použití § 12 odst. 4 advokátního tarifu. Stěžovatelé namítali, že krajský soud při rozlišování tzv. společných úhrnných úkonů a samostatných úkonů aproboval postup, který nemá oporu v advokátním tarifu a porušil jejich ústavně zaručená práva.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud se zabýval dvěma nosnými otázkami. První, zda obecné soudy správně vyloučily aplikaci § 12 odst. 4 advokátního tarifu u tzv. společných úhrnných úkonů zmocněnce a přiznaly náhradu nákladů řízení pouze za jediný úkon. Druhá, zda soudy posoudily účelnost účasti zmocněnce prvních dvou stěžovatelů (rodičů oběti) u výslechu v přípravném řízení v souladu se zákonem.

Ustanovení § 12 odst. 4 advokátního tarifu upravuje legitimní zásadu krácení odměny advokáta za zastoupení klienta při společném zastoupení více osob o 20 %. Ústavní soud se použitím § 12 odst. 4 advokátního tarifu opakovaně zabýval. Uvedl, že obecné soudy musí aplikovat zákony jako celek a nikoli libovolně odepřít aplikaci jenom jejich části. Výjimečně tak mohou postupovat v případě, kdy je podzákoný předpis v rozporu se zákonem podle čl. 95 odst. 1 Ústavy. Takový rozpor však nelze odůvodnit tím, že se soudu jeví přiznání mimosmluvní odměny za každou zastoupenou osobu poníženou o 20 % podle § 12 odst. 4 advokátního tarifu jako příliš vysoké. Ústavní soud uznal, že použití § 12 odst. 4 advokátního tarifu může v některých případech vést k nepřiměřeně vysoké odměně zástupců více osob. Proto má obecný soud možnost moderovat zjevně nepřiměřenou částku vzhledem k povaze věci. Takový postup musí přesvědčivě odůvodnit. Ústavní soud zdůraznil, že v případě jednoho zmocněnce více poškozených osob v trestním řízení je úlohou soudu vždy vyvažovat mezi oprávněnými zájmy poškozených na náhradu nákladů vzniklých jeho přibráním a oprávněným zájmem odsouzeného neplatit na náhradu těchto nákladů částku nepřiměřenou úsilí zmocněnce. Tyto závěry plynou také z judikatury Nejvyššího soudu.

Okresní soud v nynější věci paušálně vyloučil použití § 12 odst. 4 advokátního tarifu, aniž by svůj postup odůvodnil. Netvrdil, že by byla tato část advokátního tarifu v rozporu se zákonem či Ústavou, ani nevyužil svého moderačního práva pro snížení mimosmluvní odměny. Naopak vytvořil nový institut tzv. společného úhrnného úkonu, který však advokátní tarif nezná.

Stěžovatelé v stížnosti proti usnesení okresního soudu také upozornili na usnesení Vrchního soudu v Praze č. j. 10 To 20/2023, které se týkalo obdobné věci. Vrchní soud vysvětlil, proč považuje postup dle § 12 odst. 4 advokátního tarifu za správný. Ačkoli usnesení vrchního soudu není instančně závazným rozhodnutím v nynější věci, je vhodné k němu přihlédnout z důvodu sjednocování soudní praxe a skutečnosti, že proti nákladovému rozhodnutí není přípustné dovolání.

Krajský soud neuvedl v odůvodnění žádný argument, proč nepostupoval podle § 12 odst. 4 advokátního tarifu a pouze zopakoval rozdíl mezi společným úhrnným úkonem a samostatným úkonem zmocněnce. Neodůvodnil ani odklon od použití advokátního tarifu jako podzákonného právního předpisu. Svým postupem se dopustil svévole a porušil závaznou judikaturu Ústavního soudu, která zakazuje paušální nepoužití advokátního tarifu.

V druhé části se Ústavní soud věnoval hodnocení účelnosti úkonů zmocněnce poškozených. Posuzování účelnosti je primárně doménou obecných soudů a Ústavní soud může zasáhnout pouze v případě, že soudy své závěry nedostatečně odůvodní. Náklady, které vzniknou přibráním zmocněnce, nejsou dalším trestem pro odsouzeného. Poškozený a jeho zmocněnec mají z povahy věci ulehčenou úlohu při prosazování svých nároků, neboť jejich oprávněnost do velké části objasňují orgány činné v trestním řízení. Soudy mohou posuzovat účelnost úkonů i moderovat výši náhrady nákladů dle § 154 odst. 2 trestního řádu. Okresní soud se v nynější věci dovodil neúčelnost účasti zmocněnce v přípravném řízení. K tomu pouze uvedl, že během přípravného řízení orgány neřeší nároky na případnou náhradu škody a těžiště dokazování je v hlavním líčení. Takový postup neodpovídá podmínkám, které Ústavní soud klade na posouzení účelnosti úkonů. Tedy hodnotit účelnost každého úkonu samostatně. Okresní soud naopak hodnotil účelnost úkonů paušálně a krajský soud tento postup aproboval. Nijak nereagoval na argumenty stěžovatelů ve stížnosti a pouze zopakoval, že tyto náklady byly neúčelné, proto je stěžovatelům nemůže přiznat.

Ústavní soud konstatoval, že krajský soud vyloučil aplikaci § 12 odst. 4 advokátního tarifu nepřezkoumatelným způsobem a nevypořádal se s argumentací poškozených ve stížnosti proti usnesení okresního soudu o nákladech řízení, čímž porušil právo stěžovatelů na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny. Ústavní soud proto napadené usnesení zrušil.

Soudcem zpravodajem byl Zdeněk Kühn. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

IV. ÚS 1929/23

3. 4. 2024

Vyhověno

Fiala Josef

Změna senátu soudu prvního stupně podle § 262 trestního řádu

Institut zákonného soudce je důležitým prvkem právní jistoty, jejíž prolomení je nutno chápat jako nestandardní a zcela výjimečný postup. Změna senátu nalézacího soudu podle § 262 trestního řádu z důvodu opakovaného nerespektování závazných pokynů odvolacího soudu je opodstatněná pouze tehdy, byly-li pokyny soudu dostatečně konkrétní a přezkoumatelné. V rozporu s právem na soudní ochranu je, pokud odvolací soud mění, nad rámec svého zákonného oprávnění, skutková zjištění nalézacího soudu bez provedení relevantního dokazování.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 3. dubna 2024 zrušil IV. senát Ústavního soudu usnesení Městského soudu v Praze ze dne 12. června 2023 č. j. 44 To 179/2023-357 pro rozpor s právem na soudní ochranu ve spojení s právem na zákonného soudce.

Narativní část

Městský soud v Praze opakovaně rušil rozhodnutí obvodního soudu, kterým soud zprostil stěžovatele obžaloby pro trestný čin. Nejprve městský soud uvedl, že obvodní soud nepostupoval v souladu s § 2 odst. 6 trestního řádu, který ukládá soudu povinnost hodnotit důkazy jednotlivě a ve vzájemné souvislosti. Následně městský soud konstatoval, že obvodní soud nereagoval na výtky uvedeného v prvním zrušujícím usnesení a z odůvodnění není zřejmé, na základě jakých důkazů dospěl k závěru, že se v případě stěžovatele jednalo o nutnou obranu. Napadeným usnesením zrušil poslední zprošťující rozsudek, věc vrátil k novému posouzení a zároveň nařídil, aby soud věc projednal a rozhodnul v jiném složení senátu.

Městský soud dovodil, že závěry obvodního soudu o nutné obraně neodpovídají provedeným důkazům a hodnocení důkazů bylo v rozporu s § 2 odst. 6 trestního řádu. Městský soud využil mimořádného postupu dle § 262 trestního řádu, jelikož měl za to, že tehdejší senát opakovaně nereagoval na jeho výtky. Stěžovatel namítal, že městský soud tímto postupem zasáhl do volného hodnocení důkazů a pravomoci obvodního soudu.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Podstatou práva na zákonného soudce je, že se případy přidělují soudcům dle předem stanovených pravidel. Toto právo představuje neopominutelnou podmínku řádného výkonu státní moci svěřené soudům. Záruky spojené s právem na zákonného soudce zahrnují jak způsob určení soudce, který bude v konkrétní věci rozhodovat, tak výslovný zákaz odejmout věc určenému soudci.

Jelikož není objektivně možné, aby konkrétní věc vždy rozhodovalo konkrétní soudní těleso v konkrétním složení, připouští zákon výjimky. Ty musí splňovat požadavky transparentnosti, předvídatelnosti, objektivnosti a důvodnosti. Odvolací soud je oprávněný zavázat soud prvního stupně, aby se vypořádal se všemi okolnostmi významnými pro rozhodnutí, odstranil nejasnosti nebo neúplnosti svých skutkových zjištění, případně zopakoval důkazy.

Ústavní soud ve své judikatuře konstatoval, že institut zákonného soudce je důležitým prvkem právní jistoty, jejíž prolomení ve smyslu § 262 trestního řádu je nestandardním a výjimečným postupem, dovoleným pouze v odůvodněných případech. Soud může aplikovat § 262 trestního řádu, pokud existuje vysoká míra pravděpodobnosti, že v případě, že věc ponechá současnému soudci, nebude schopen ukončit řízení způsobem, který by mohl odvolací soud aprobovat. Odvolací soud může přistoupit k použití § 262 trestního řádu v případě, že soud prvního stupně opakovaně nerespektuje jeho závazné pokyny pro odlišné hodnocení skutkového stavu. Pokyny musí být ovšem dostatečně konkrétní, přezkoumatelně popsané a musí z nich vyplývat, že soud nedostál požadavku hodnotit důkazy logicky správně a v souladu s jejich obsahem. Pokud však odvolací soud mění skutková zjištění nalézacího soudu, aniž by provedl všechny relevantní důkazy, postupuje v rozporu s právem na řádné vedení trestního řízení.

Ústavní soud zjistil, že městský soud postupoval v trestním řízení v rozporu s právem na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Obvodní soud již v prvním rozsudku podrobně odůvodnil, na základě jakých skutečností a důkazů zprostil stěžovatele obžaloby. Městský soud v prvním zrušujícím usnesení uložil obvodnímu soudu doplnit dokazování o výsledcích znaleckých. V dalších dvou zrušujících usneseních již nepožadoval po soudu další dokazování, ani sám žádné důkazy neprováděl, pouze obvodnímu soudu setrvale vytýkal nesprávné hodnocení již provedených důkazů.

Odvolací soud přitom není oprávněn vytvářet vlastní závěry o skutkovém stavu věci a nahrazovat hlavní líčení. Může pouze v odůvodnění uvést, proč považuje zjištění za vadná, v čem je potřeba je doplnit, případně k jakým důkazům má soud ještě přihlédnout. Městský soud ve zrušujících usneseních hodnotil souhrnně důkazy jinak než obvodní soud, zejména co do věrohodnosti stěžovatele a svědka, aniž by sám provedl potřebné dokazování, což je v rozporu s judikaturou Nejvyššího i Ústavního soudu.

Obvodní soud se s výtkami vypořádal a vysvětlil konkrétní důvody, proč stěžovatele zprostil obžaloby. Městský soud navzdory tomu setrval na stanovisku, že obvodní soud hodnotil důkazy v rozporu s § 2 odst. 6 trestního řádu. Tímto postupem v podstatě uložil obvodnímu soudu povinnost „uvěřit“ výpovědi svědka a neakceptovat obhajobu stěžovatele, čímž nerespektoval princip presumpce nevinny ani pravidlo *in dubio pro reo*. Přitom v případě, že existuje více rovnocenných skutkových verzí, má soud povinnost přiklonit se k té, která je z nich pro obviněného nejpříznivější, tzn. povede ke zproštění obžaloby.

Podle Ústavního soudu městský soud vyvodil z provedených důkazů odlišné závěry bez provedení jediného důkazu. De facto tak dal najevo, že jakýkoli jiný postup než jím zastávaný nebude akceptovat. Pokud odvolací soud považuje dokazování provedené soudem prvního stupně za úplné, ale neztotožňuje se s jeho hodnocením, nemůže zrušit rozsudek soudu prvního soudu bez vlastního provedení důkazů ve veřejném zasedání. Nesmí nahrazovat hodnocení důkazů, které provedl soud prvního stupně a tím prosazovat vlastní hodnocení skrze zákonem danou závaznost názorů vyššího soudu. Naopak může zavázat soud prvního stupně, aby se vypořádal se všemi okolnostmi významnými pro rozhodnutí, odstranil nejasnosti nebo neúplnosti skutkových zjištění, případně aby některé důkazy zopakoval nebo provedl nové. Dostojí-li soud prvního stupně těmto požadavkům, odvolací soud nemůže jeho rozhodnutí zrušit pouze proto, aby prosadil své hodnocení. Nadto rozhodnutí městského soudu o odnětí věci postrádalo odůvodnění, jakých vad se původní senát dopustil a proč byla dána obava, že se jich dopustí i příště, respektive, že nebude schopen věc uzavřít způsobem, který by městský soud akceptoval.

Ústavní soud uzavřel, že městský soud odnětím věci za situace, kdy senát obvodního soudu reagoval na všechny konkrétní výtky a byl schopen věc sám rozhodnout, porušil právo na zákonného soudce dle čl. 38 odst. 1 Listiny a současně právo na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny. Usnesení zrušil a věc vrátil do stavu po vyhlášení posledního zprošťujícího rozsudku obvodního soudu.

Soudcem zpravodajem byl Josef Fiala. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

I. ÚS 1958/23

10. 4. 2024

Zamítnuto

Šámal Pavel

K právu na účinné vyšetřování majetkové trestné činnosti

Právo na účinné vyšetřování majetkové trestné činnosti nezaručuje konkrétní výsledek řízení, nýbrž pouze řádný průběh postupu daného orgánu. Nikoli každé pochybení orgánů činných při vyšetřování je způsobilé založit porušení ústavní ochrany majetku poškozeného. Pochybení orgánu činného v trestním řízení musí dosahovat určité intenzity z kvalitativního hlediska. Zejména v případě, kdy má poškozený k dispozici další účinné prostředky ochrany s reálnou šancí na úspěch, nejde o porušení práva na účinné vyšetřování dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ani o porušení práva na ochranu majetku dle čl. 11 odst. 1 Listiny.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

První senát Ústavního soudu nálezem ze dne 10. dubna 2024 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy zamítl ústavní stížnost stěžovatelky obchodní společnosti Oberbank AG proti vyrozumění Krajského státního zastupitelství v Ostravě ze dne 25. května 2023 č. j. 4 KZN 3086/2023-13, usnesení státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Ostravě ze dne 16. března 2023 č. j. 6 ZN 4652/2022-26 a usnesení Policie České republiky, Městského ředitelství policie Ostrava, oddělení hospodářské kriminality, ze dne 31. ledna 2023 č. j. KRPT-111942-28/TČ-2022-070781.

Narativní část

Stěžovatelka poskytla společnosti X v roce 2011 úvěr zajištěný zástavním právem na pozemcích ve vlastnictví jednatele společnosti X. Ve stejném roce Krajský soud v Ostravě zahájil insolvenční řízení se společností X. Stěžovatelka přihlásila svoji pohledávku z úvěru; její zástavní právo však vázlo na nemovitých věcech, které nebyly ve vlastnictví společnosti X, ale jejího jednatele, proto se nepřihlásila jako zajištěná věřitelka. V roce 2015 stěžovatelka v dalším insolvenčním řízení tentokrát s jednatelem společnosti X přihlásila svoji pohledávku z úvěru jako zajištěnou zástavním právem. Krajský soud v Ostravě k incidenční žalobě společnosti X rozhodl, že se uvedené nemovité věci vylučují z majetkové podstaty jednatele, protože jsou ve skutečnosti ve vlastnictví společnosti X. Kupní smlouvu týkající se předmětných nemovitostí uzavřenou mezi společností a jejím jednatelem označil soud za neplatnou.

V roce 2022 stěžovatelka podala na tehdejší insolvenční správce společnosti X trestní oznámení pro podezření ze spáchání trestného činu porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 odst. 1 a 3 trestního zákoníku.

Podezřelí se jej měli dopustit tím, že jako insolvenční správci v rozporu se svými povinnostmi nezjistili, že kupní smlouva, kterou společnost X uzavřela se svým jednatelem o prodeji nemovitých věcí, je absolutně neplatná. Stěžovatelce tak vznikla škoda odpovídající části neuspokojené pohledávky uplatněné v insolvenčním řízení, protože v důsledku tehdejšího evidovaného vlastnického práva jednatele k zajištěným nemovitým věcem nemohla být zajištěnou věřitelkou.

Policie napadeným usnesením trestní věc odložila, protože nešlo o podezření z trestného činu a nebylo namístě věc vyřídit jinak. Státní zástupkyně následně napadeným usnesením zamítl stížnost stěžovatelky proti napadenému usnesení policejního orgánu jako nedůvodnou.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud shrnul zásady své i Evropského soudu pro lidská práva k účinnému vyšetřování majetkové trestné činnosti. Mezi ty patří zejména skutečnost, že ne každé pochybení orgánů činných v trestním řízení znamená porušení majetkových práv poškozeného, nutnost trestního stíhání či odsouzení osoby. Jde o procesní povinnost náležité péče, nikoli výsledku vyšetřování. Další zásadou je, že přednost mají soukromoprávní prostředky ochrany poškozeného. Ústavní soud také představil kritéria vedoucí k nižší či vyšší toleranci vůči pochybení orgánů činných v trestním řízení.

Dle stěžovatelky pochybení orgánů činných v trestním řízení v nyní posuzované věci spočívá v nedostatečném posouzení zavinění jednání podezřelých. Domnívá se, že insolvenční správci porušili svoji povinnost zjistit, že kupní smlouva o prodeji nemovitých věcí je neplatná a šlo o nepřímý úmysl. Tím měla stěžovatelka horší postavení insolvenční věřitelky a vznikla jí škoda velkého rozsahu. Podezřelí se měli dopustit úmyslné formy trestného činu porušení správy cizího majetku.

Orgány činné v trestním řízení dospěly k závěru, že podezřelí skutečně porušili svoji povinnost řádné správy majetku a dále šlo o zhodnocení složky jejich zavinění.

Policejní orgán se touto otázkou nezabýval, okresní státní zástupkyně v napadeném usnesení uvedla pouze, že z předložených důkazů nevyplyvá úmysl podezřelých způsobit stěžovateli škodu, ale s jejími důkazními návrhy se nevypořádala. Krajská státní zástupkyně ve vyrozumění argumentovala podrobněji, že podezření vůči prvnímu insolvenčnímu správci není důvodné, protože byl ve funkci krátkou dobu a neměl možnost neplatnost smlouvy odhalit. Druhý insolvenční správce, který byl ve funkci většinu času, tu možnost sice měl, nicméně vycházel z toho, že první insolvenční správce neporušil svoje povinnosti, což představovalo okolnost, na kterou spoléhal a která mohla zabránit následku významnému pro trestní právo. Tím je vyloučeno jeho srozumění s následkem. Detailnějšímu zhodnocení okolností věci pak dle státní zástupkyně bránil čas uplynulý od spáchání trestné činnosti a s tím spojená důkazní nouze. Ústavní soud vyslovil, že tyto závěry mají racionální základ a logické odůvodnění.

Ústavní soud připustil, že rozsah tvrzené újmy stěžovatelky je značný, což lze označit za okolnost snižující práh tolerance vůči pochybení orgánů činných v trestním řízení. Na druhé straně měla stěžovatelka možnost podat vůči insolvenčním správcům občanskoprávní žalobu. Skutečnost, že uplynula objektivní promlčecí lhůta, nelze pokládat za pochybení orgánů činných v trestním řízení. Dále je třeba zmínit, že ve věci probíhá další vyšetřování i ve vztahu k možné trestné činnosti jednatele společnosti X. Soudci poukázali na zásadu subsidiarity trestní represe a zásadu *in dubio pro reo*, v jejímž světle uplatnění trestní odpovědnosti vůči podezřelým není přiměřené jen proto, že vše nasvědčuje, že skutečně odpovědnými osobami jsou právě společnost X nebo její jednatel. Navíc od skutkových okolností uplynula dlouhá doba, kdy insolvenční řízení za účasti podezřelých proběhlo v roce 2011 až 2014, zatímco stěžovatelka podala trestní oznámení v roce 2022, tedy téměř deset let poté, což nelze označit jako pochybení orgánů činných v trestním řízení.

Ústavní soud proto uzavřel, že postup orgánů činných v trestním řízení netrpí závažnými a zjevnými vadami. Právo na účinné vyšetřování stěžovatelky tak nebylo porušeno, proto ústavní stížnost zamítl.

Soudcem zpravodajem v dané věci byl Pavel Šámal. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

II. ÚS 379/23

24. 4. 2024

Vyhověno

Lichovník Tomáš

Nedostatečné odškodnění za nezákonné trestní stíhání vysoké soudní úřednice

Jestliže obecný soud při rozhodování o výši odškodnění srovná posuzovaný případ s jinými případy zjevně nesrovnatelnými, namísto stanovení přiměřeného zadostiučinění ve výši odpovídající ekonomické realitě České republiky a tomu, co by obecně bylo vnímáno jako spravedlivé, poruší právo poškozeného na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a jeho právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím podle čl. 36 odst. 3 Listiny.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 24. 4. 2024 zrušil II. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy k návrhu stěžovatelky A. V. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. listopadu 2022 č. j. 30 Cdo 3277/2022-1221, rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 7. dubna 2022 č. j. 17 Co 70/2022-1198 a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 25. listopadu 2021 č. j. 15 C 248/2018-1141 pro rozpor s čl. 36 odst. 1 a odst. 3 Listiny.

Narativní část

Policejní orgán zahájil proti stěžovatelce trestní stíhání pro zvlášť závažný zločin zneužití pravomoci úřední osoby. Krajský soud odsoudil stěžovatelku k trestu odnětí svobody v délce osmi let a šesti měsíců. Proti rozsudku podala odvolání a následně ji vrchní soud zprostil obžaloby.

Stěžovatelka se následně žalobou domáhala přiměřeného zadostiučinění v částce 48 550 000 Kč za nemajetkovou újmu způsobenou nezákonným rozhodnutím o zahájení trestního stíhání. Obvodní soud uložil vedlejší účastnici, Ministerstvu spravedlnosti, povinnost zaplatit stěžovatelce částku 150 000 Kč se zákonným úrokem z prodlení. Naproti tomu zaplacení částky 48 400 000 Kč s příslušenstvím zamítl a uložil vedlejší účastnici zaplatit stěžovatelce náhradu nákladů řízení ve výši 110 964 Kč. Městský soud rozsudek obvodního soudu potvrdil, pouze ve výroku o nákladech řízení jej změnil na částku 65 948,50 Kč. Stěžovatelčino dovolání Nejvyšší soud odmítl.

Stěžovatelka v ústavní stížnosti namítala, že obecné soudy dostatečně nezohlednily všechny relevantní okolnosti při srovnávání její trestní věci s jinými soudy projednávanými případy a přiznaly jí nepřiměřeně nízkou výši zadostiučinění. Tvrdila, že došlo k zásahu do její morální sféry, došlo k poškození její dobré pověsti jako osoby v minulosti nestíhané, případ byl extrémně

medializován, trestní stíhání jí způsobilo zdravotní a rodinné komplikace, byla poškozena její pověst jako vysoké státní úřednice, stíhání negativně ovlivnilo její kandidaturu do Senátu, nepodařilo se jí najít zaměstnání odpovídající jejím zkušenostem.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud zdůraznil, že při rozhodování o náhradě nemajetkové újmy způsobené trestním stíháním, které skončilo zproštěním obžaloby nebo zastavením, musí odškodnění odpovídat výši zadostiučinění ve srovnatelných případech. Odchytky v rozhodování by soudy měly pečlivě odůvodnit.

Případ stěžovatelky sice podle judikatury Ústavního soudu i Nejvyššího soudu obecné soudy porovnávaly s jinými konkrétními případy. Některé z uvedených případů byly s věcí stěžovatelky částečně srovnatelných, protože obviněnými byly veřejně činné osoby. Celková délka trestního stíhání, výše hrozícího trestu, skutečně uložený nepodmíněný trest a časový úsek mezi uloženým trestem a konečným zproštěním obžaloby jsou však nesrovnatelné.

Za nejpodstatnější považoval Ústavní soud odsouzení stěžovatelky k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání osmi let a šesti měsíců. A zejména pak skutečnost, že 21 měsíců do rozhodnutí odvolacího soudu stěžovatelka žila v nejistotě, zda tento trest nebude muset skutečně vykonat. Nebylo proto možné tento případ srovnávat s případy, kdy buď rozhodly o zproštění obžaloby již soudy prvního stupně, nebo kdy sice soudy rozhodovaly v několika stupních, avšak uložily trest pouze podmíněný.

Podle Ústavního soudu obecné soudy nepostupovaly zcela v souladu s obecnými principy odškodňování a stěžovatelce přisoudily částku, kterou nelze považovat za přiměřené odškodné.

Obecné soudy sice z velké části přisvědčily argumentaci stěžovatelky, že trestní stíhání zasáhlo hluboce do jejího osobního, rodinného, pracovního i společenského života. Se stěžovatelkou se však neztotožnily ve výši částky, která by měla její útrapy odškodnit.

Při rozhodování o výši odškodnění obecné soudy srovnaly případ stěžovatelky s případy zjevně nesrovnatelnými, namísto stanovení přiměřeného zadostiučinění v takové výši, která bude odpovídat ekonomické realitě České republiky a obecně vnímanému jako spravedlivé. Obecné soudy proto musí znovu zvážit veškeré klíčové okolnosti tohoto mimořádného případu. Svým dosavadním postupem porušily právo stěžovatelky na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny a právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím podle čl. 36 odst. 3 Listiny.

Ústavní soud proto ústavní stížnosti vyhověl a napadená rozhodnutí zrušil.

Soudcem zpravodajem v dané věci byl Tomáš Lichovník. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

III. ÚS 133/24

24. 4. 2024

Vyhověno

Odmítnuto pro zjevnou neopodstatněnost

Dolanská Bányaiová Lucie

Náhrada nákladů řízení z hlediska zavinění na zastavení řízení

V situaci, kdy nelze jednoznačně určit viníka za zastavené řízení, není možné použít speciální § 146 odst. 2 občanského soudního řádu. Je třeba aplikovat obecný § 146 odst. 1 písm. b) občanského soudního řádu, podle něhož žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení podle jeho výsledku.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh obchodní společnosti In Time, s. r. o., zrušil III. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 24. 4. 2024 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Městského soudu v Praze č. j. 28 Co 403/2023-50 ze dne 13. 11. 2023 a výrok II usnesení Obvodního soudu pro Prahu 7 č. j. 29 C 352/2022-41 ze dne 18. 9. 2023 pro porušení čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Ve zbývajících částech ústavní stížnosti odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

Narativní část

Stěžovatelka se po vedlejší účastnici domáhala vydání bezdůvodného obohacení. Obvodní soud řízení zastavil, neboť stěžovatelka vzala žalobu zpět a vedlejší účastnice řízení se zpětvzetím souhlasila. Důvodem zpětvzetí bylo vzájemné započtení pohledávek. Stěžovatelce soud uložil povinnost nahradit vedlejší účastnici náklady řízení ve výši 28 680 Kč, neboť podle soudu to byla stěžovatelka, která zpětvzetím žaloby zavinila zastavení řízení ve smyslu § 146 odst. 2 věty první občanského soudního řádu. Městský soud nákladový výrok potvrdil. Stěžovatelka ústavní stížností namítá, že vedlejší účastnice ke vzájemnému započtení pohledávek přistoupila až na základě výsledku jiného soudního řízení mezi účastníky. Tím, že soudy poskytly ochranu takovému chování vedlejší účastnice, které se přiči dobrým mravům, dle stěžovatelky porušily její ústavně zaručené právo na soudní ochranu a právo na ochranu vlastnictví.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud připomněl, že otázku zavinění na zastavení řízení je nutné posuzovat výlučně z procesního hlediska, které není možno chápat formálně. Rozhodování o nákladech řízení nesmí být jen mechanickým posuzováním otázky zavinění výsledku řízení bez komplexního zhodnocení okolností případu, ale má být zřejmým a logickým ukončením soudního řízení. Na rozdíl od zásady úspěchu ve věci není u zastaveného řízení vždy možné nalézt viníka. Z okolností dané věci může legitimně vyplynout, že důvod zastavení řízení nelze klást k tíži žádného z účastníků.

V takovém případě soudy nesmí § 146 odst. 2 občanského soudního řádu aplikovat a postupují podle § 146 odst. 1 písm. b) občanského soudního řádu.

Po zhodnocení konkrétních okolností Ústavní soud dospěl k závěru, že uvedeným způsobem měly obecné soudy postupovat i v posuzovaném případě. Dle Ústavního soudu je zjevné, že stěžovatelka žalobu podala důvodně. Nárok na vydání bezdůvodného obohacení uplatněný žalobou vznikl poté, co Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí stanovující stěžovatelce povinnost k náhradě nákladů řízení vedlejší účastnici. V době podání žaloby ještě pohledávka vedlejší účastnice, která by byla vůči pohledávce stěžovatelky započitatelná, neexistovala. K uspokojení nároku stěžovatelky došlo až v souvislosti s nabytím právní moci rozsudku vrchního soudu, na základě něhož vznikla vedlejší účastnici pohledávka vůči stěžovatelce spočívající rovněž v povinnosti nahradit náklady řízení. Po započtení vzájemných pohledávek vzala stěžovatelka žalobu zpět a vedlejší účastnice řízení se zastavením řízení vyslovila souhlas. Zpětvzetí žaloby tedy nebylo bezdůvodné.

Obecné soudy při rozhodování o nákladech řízení vyšly z toho, že to byla stěžovatelka, která procesně zavinila zastavení řízení zpětvzetím žaloby. Bylo proto třeba použít § 146 odst. 2 větu první občanského soudního řádu. Městský soud ovšem v odůvodnění napadeného usnesení také uvedl, že příčinou zpětvzetí žaloby bylo chování obou stran, když k zápočtu pohledávek došlo na základě dohody. Příčinou zpětvzetí žaloby tak nebylo pouze výlučné chování vedlejší účastnice, ale současně příčinou zpětvzetí nebylo ani výlučné procesní zavinění stěžovatelky. V situaci, kdy nelze jednoznačně najít viníka za zastavené řízení, je třeba aplikovat § 146 odst. 1 písm. b) občanského soudního řádu.

Ústavní soud přistoupil ke kasaci napadených rozhodnutí i přes bagatelnost částky nákladů řízení z důvodu principiálně vadného přístupu obecných soudů k posuzované problematice.

ABSTRAKTY NÁLEZŮ

Ve svém důsledku jdou napadená rozhodnutí proti zásadě hospodárnosti řízení, neboť v podstatě brání stranám sporu ve smírném řešení věci nebo jejím brzkém ukončení ještě před vydáním meritorního rozhodnutí, čímž rovněž nedůvodně zasahují do zásady dispoziční ovládající civilní řízení.

Ústavní soud uzavřel, že obecné soudy napadenými usneseními porušily právo stěžovatelky na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny, ve spojení s jejím právem na ochranu vlastnictví podle čl. 11 odst. 1 Listiny, neboť jimi provedený výklad vedl ke zjevné nespravedlnosti a k zásahu do vlastnického práva stěžovatelky. Rozhodnutí proto zrušil.

Soudkyní zpravodajkou ve věci byla Lucie Dolanská Bányaiová. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

I. ÚS 682/24

24. 4. 2024

Vyhověno

Procesní – náhrada nákladů řízení – § 62

Jirsa Jaromír

Kontradiktornost řízení o vazbě, právo obviněného být slyšen

Rozhodne-li stížnostní soud o stížnosti státního zástupce proti usnesení soudu prvního stupně o propuštění obviněného z vazby tak, že obviněného z vazby nepropustí a zároveň obviněnému neposkytne možnost vyjádřit se ke stížnosti, porušuje jeho právo na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, právo na rovnost účastníků řízení dle čl. 37 odst. 3 Listiny a právo na obhajobu dle čl. 40 odst. 2 Listiny.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Rozhodne-li stížnostní soud o stížnosti státního zástupce proti usnesení soudu prvního stupně o propuštění obviněného z vazby tak, že obviněného z vazby nepropustí a zároveň obviněnému neposkytne možnost vyjádřit se ke stížnosti, porušuje jeho právo na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, právo na rovnost účastníků řízení dle čl. 37 odst. 3 Listiny a právo na obhajobu dle čl. 40 odst. 2 Listiny.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatele V. V. zrušil I. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 24. dubna 2024 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Městského soudu v Praze sp. zn. 61 To 139/2024 ze dne 22. února 2024 pro rozpor s čl. 36 odst. 1, čl. 37 odst. 3 Listiny a čl. 40 odst. 2 Listiny. Ústavní soud přiznal stěžovateli náhradu nákladů řízení před Ústavním soudem.

Narativní část

Soud prvního stupně vzal stěžovatele do vazby koluzní a předstízně; ten následně podal žádost o propuštění z vazby. Soud prvního stupně žádosti vyhověl; rozhodl o odpadnutí vazebního důvodu vazby koluzní a při trvajícím důvodu vazby předstízně trestního řádu stěžovatele z vazby propustil, přičemž vazbu nahradil dohledem probačního úředníka a opatřením v podobě zákazu styku s uvedenými osobami. Státní zástupce podal stížnost, jejíž písemné odůvodnění soudu doručil dne 5. února 2024, obhájci stěžovatele jej však soud přeposlal až 20. února 2024. Stížnost projednal obhájce se stěžovatelem dne 22. února 2024 a následně zahájil přípravu písemného vyjádření ke stížnosti. Téhož dne stížnostní soud v neveřejném zasedání vydal napadené usnesení, jímž zrušil usnesení soudu prvního stupně. V ústavní stížnosti stěžovatel namítá, že stížnostní soud rozhodl, aniž by mu poskytl prostor k reakci na písemné odůvodnění stížnosti.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud uvedl, že součástí práva na spravedlivý proces je vytvoření prostoru, aby účastník řízení mohl účinně uplatňovat námítky a argumenty, které jsou způsobilé ovlivnit rozhodování soudu. Tento požadavek je nutné uplatnit především při rozhodování o osobní svobodě.

Ústavní soud odkázal na komentářovou literaturu, která zohledňuje odlišnosti v postupu orgánů činných v trestním řízení, ale také uvádí, že v řízení před soudem je potřeba doručit opis stížnosti protistraně, pokud by se jí rozhodnutím o stížnosti mohlo dotknout. Podle judikatury Ústavního soudu má mít obhajoba možnost vyjádřit se ke stížnosti státního zástupce proti rozhodnutí o propuštění obviněného z vazby, pokud má soud takovou stížnost věcně projednat a obsahuje konkrétní argumentaci. Stížnost však soud obhájci stěžovatele poskytl až 20. února i přes její podání již 5. února. Stížnostní soud tak rozhodl, aniž by stěžovatel měl reálnou možnost se ke stížnosti vyjádřit. Navíc se plně ztotožnil s argumenty státní zástupkyně, což ovšem podle Ústavního soudu popírá kontradiktornost řízení o osobní svobodě.

Ústavní soud proto uzavřel, že stížnostní soud zrušením usnesení soudu prvního stupně o propuštění stěžovatele z vazby bez možnosti se vyjádřit ke stížnosti státní zástupkyně porušil práva stěžovatele na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1, právo na rovnost účastníků řízení dle čl. 37 odst. 3 Listiny a právo na poskytnutí času a možnosti k přípravě obhajoby dle čl. 40 odst. 3 Listiny. Z těchto důvodů napadené usnesení zrušil. Stěžovateli zároveň přiznal náhradu nákladů vzniklých v řízení před Ústavním soudem dle § 62 odst. 4 zákona o Ústavním soudu.

Soudcem zpravodajem v dané věci byl Jaromír Jirsa. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

II. ÚS 545/24

24. 4. 2024

Vyhověno

Šámal Pavel

Nedostatek řádného zastoupení nezletilého v řízení před soudem, ve kterém byl vydán platební rozkaz a nepřiměřené náklady exekučního řízení v případě formulářových žalob

Obecný soud nesprávnou interpretací a aplikací § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu poruší základní právo stěžovatele na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny, jestliže se nezabývá zásadními vadami exekučního titulu ani požadavkem na řádné zastoupení nezletilého v řízení před soudem, pomine ustálenou judikaturu ke stanovení nákladů řízení v případě tzv. formulářových žalob i požadavek na spojování řízení vedených mezi totožnými účastníky ve skutkové a právně shodných věcech.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 24. 4. 2024 zrušil II. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy k návrhu stěžovatelky K. L. usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 29. listopadu 2023 č. j. 24 Co 1242/2023-93 a usnesení Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 26. června 2023 č. j. 41 Nc 5739/2009-75 pro rozpor s čl. 11 odst. 1 a čl. 36 odst. 1 Listiny.

Narativní část

Stěžovatelka ve svých 15 letech kvůli obtížné rodinné situaci jela dvakrát městskou hromadnou dopravou bez platné jízdenky. Dopravní podnik obě pohledávky postoupil oprávněné obchodní společnosti, která podala dvě samostatné žaloby, každou na jistinu 1 006 Kč. Oprávněná obchodní společnost oznámení o postoupení pohledávky poslala zákonné zástupkyni tehdy nezletilé povinné, její matce. Matka pokutu za svou dceru nezaplatila, ani své nezletilé dceři neoznámila, že se proti ní vede soudní řízení k vymození pohledávky.

Stěžovatelka tvrdí, že až po letech v době své zletilosti po nástupu do práce na základě srážek ze mzdy zjistila, že se proti ní vede exekuce. Po nabytí zletilosti a nástupu do práce pak na mzdu stěžovatelky byly okamžitě uvaleny exekuce ve výši přesahující 40 000 Kč. Stěžovatelka se domáhala zastavení exekuce vedené podle exekučního titulu, kterým jí byla uložena povinnost zaplatit oprávněné obchodní společnosti částku 1 006 Kč s příslušenstvím a náklady řízení ve výši 8 454 Kč. Okresní soud návrh stěžovatelky zamítl. Krajský soud usnesení okresního soudu potvrdil.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud konstatoval, že při rozhodování o návrhu stěžovatelky na zastavení exekuce obecné soudy pochybily zejména tím, že odmítly zkoumat, zda exekuční titul nevykazuje zásadní vady, jak v řízení stěžovatelka po celou dobu namítala.

Na platebním rozkazu (exekučním titulu) byla jako povinná uvedena pouze nezletilá stěžovatelka, zákonný zástupce nebyl uveden. Platební rozkaz tak vykazoval zmatečnostní vadu, protože stěžovatelka v předmětném řízení neměla procesní způsobilost a jako účastnice řízení nebyla zastoupena, ačkoli byla v té době nezletilá. Proti platebnímu rozkazu matka jako její zákonná zástupkyně tehdy nepodala odpor a ani dlužnou částku za dceru neuhradila. I když uložená částka činila „pouze“ 1 006 Kč s příslušenstvím, náklady řízení na platebním rozkaze se vyčísly na částku osminásobně vyšší, než činila žalovaná částka, celkem 8 454 Kč.

Ústavní soud připomněl, že obecné soudy musí při svém rozhodování chránit (mimo jiné) zájem dítěte, aby do dospělosti nevstupovalo se závazky, jež mohou mít rdousící efekt. Okresní soud však při rozhodování o návrhu oprávněné na vydání platebního rozkazu nezkoumal schopnost matky jako zákonného zástupce řádně hájit zájmy nezletilé. Nezabýval se ani podmínkami pro ustanovení opatrovníka pro řízení. Došlo tak k tomu, že zájmy nezletilé v soudním řízení nikdo nehájil.

Okresní soud nespojil oba návrhy na vydání platebního rozkazu do společného řízení. Odměnu oprávněné za zastupování advokátem v nalézacím řízení stanovil v rozporu s nálezovou judikaturou Ústavního soudu k náhradě nákladů řízení u tzv. formulářových žalob v nepřiměřené výši. Stěžovatelku zatížil dluhem, jehož bagatelní výše se v průběhu let natolik navýšila, že vymáhanou finanční sumu již za takovou označit nelze.

Soudní exekutor navíc začal dlužnou částku vymáhat až v okamžiku dovršení zletilosti. Právě kvůli jeho nečinnosti narostlo příslušenství pohledávky. Ani soudní exekutor obě exekuční řízení nespojil do společného řízení.

Stěžovatelka se tak při vstupu do svého dospělého života musela zadlužit. Vzala si půjčku s nepřiměřeně vysokými úroky, to ji uvrhlo do dluhové pasti. Oddlužení nakonec musel soud zrušit, neboť neměla dostatečné prostředky ke splácení dluhu, a insolvenční řízení se zastavilo. Stěžovatelka je nyní nemajetná, invalidní, pečuje o malé dítě a je samoživitelka.

Jestliže obecné soudy při rozhodování o návrhu stěžovatelky na zastavení exekuce k výše uvedeným skutečnostem nepřihlédly, porušily její právo na soudní ochranu i právo na ochranu vlastnictví. Ústavní soud proto ústavní stížnosti vyhověl a napadená rozhodnutí zrušil.

Soudcem zpravodajem v dané věci byl Pavel Šámal. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

II. ÚS 617/24

17. 4. 2024

Vyhověno

Odmítnuto pro nepřipustnost

Šámal Pavel

Připustnost dovolání v exekučním řízení vedeném pro vymození pohledávky ze spotřebitelské smlouvy

Existuje-li ústavně konformní výklad § 238 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu, který umožňuje vztáhnout výjimku pro spotřebitelské smlouvy i na exekuční řízení, je povinností Nejvyššího soudu tento výklad preferovat, neboť s ohledem na právo na přístup k soudu je nutné za takové situace preferovat objektivní připustnost dovolání před objektivní nepřipustností. Založí-li Nejvyšší soud své rozhodnutí na ústavně nekonformním výkladu tohoto kogentního ustanovení, poruší právo účastníka řízení na přístup k soudu vyplývající z práva na soudní ochranu zaručeného čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 17. 4. 2024 zrušil II. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy k návrhu stěžovatelky Marcely Mákové usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. prosince 2023 č. j. 20 Cdo 2824/2023-75 pro rozpor s čl. 36 odst. 1 Listiny. Ve zbývajících částech ústavní stížnosti odmítl pro nepřipustnost.

Narativní část

Usnesením ze dne 10. 11. 2022 okresní soud ve výroku I. zamítl návrh stěžovatelky jako povinné na částečně zastavení exekuce co do exekučního příkazu ze dne 13. 10. 2022, kterým soudní exekutor rozhodl o provedení exekuce příkázáním jiné peněžitě pohledávky, kterou má stěžovatelka vůči dlužníkovi České republice - Ministerstvu spravedlnosti. Tímto exekučním příkazem soudní exekutor dlužníkovi stěžovatelky přikázal, aby vyplatil soudnímu exekutorovi pohledávku v rozsahu, v jakém byla postižena exekucí. Výrokem II. okresní soud zamítl návrh stěžovatelky na odklad exekuce. K odvolání stěžovatelky krajský soud usnesení okresního soudu ve vztahu k oběma výrokům potvrdil. Proti usnesení krajského soudu podala stěžovatelka dovolání v rozsahu, jímž byl potvrzen výrok I. usnesení okresního soudu.

Nejvyšší soud napadeným usnesením dovolání odmítl s odkazem na § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř. jako objektivně nepřipustné, neboť směřuje proti usnesení odvolacího soudu, kterým rozhodnul o peněžitém plnění nepřevyšující 50 000 Kč. Výluka týkající se vztahů ze spotřebitelských smluv a pracovněprávních vztahů se vztahuje jen k nalézacímu řízení a v exekučním řízení se neuplatní.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Podstatou ústavní stížnosti byl nesouhlas stěžovatelky se závěrem Nejvyššího soudu obsaženým v napadeném usnesení.

Stěžovatelka podala dovolání proti rozhodnutí krajského soudu vydaném v exekučním řízení vedeném k vymození pohledávky oprávněné z důvodu nedoplatku pojistného, který stěžovatelka měla oprávněné uhradit podle pojistné smlouvy o sdruženém pojištění vozidla. Jednalo se tedy o spotřebitelskou smlouvu a závazek z ní vzniklý, neboť šlo o smlouvu týkající se pojistné služby uzavřenou mezi podnikatelem a spotřebitelem.

Problematikou připustnosti dovolání v exekučním řízení, ve kterém šlo o vymození pohledávky vyplývající ze spotřebitelské smlouvy, se Ústavní soud zabýval již v nálezu ze dne 24. 1. 2024 ve věci IV. ÚS 2939/23, na který odkazovala i stěžovatelka v ústavní stížnosti. Ústavní soud v ní konstatoval, že závěr Nejvyššího soudu k neuplatnění výjimky v exekučním řízení pro vztahy ze spotřebitelských smluv a nemožnost podat dovolání, vede-li se exekuce kvůli peněžitému plnění nižšímu než 50 000 Kč, není koherentní s jazykovým výkladem § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř., ani s přístupem Nejvyššího soudu k obdobným otázkám týkajícím se objektivní nepřipustnosti dovolání pro některý z důvodů podle § 238 odst. 1 o. s. ř. Ústavní soud proto nepřisvědčil Nejvyššímu soudu, že v exekučním řízení vedeném pro vymození pohledávky ze spotřebitelské smlouvy by se nemohlo projevit zvláštní postavení spotřebitele.

Ústavní soud ani v nyní posuzované věci neshledal ústavně konformní výklad § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř. podaný Nejvyšším soudem v napadeném usnesení, neboť ten své závěry o nepřipustnosti dovolání stěžovatelky založil na vadném jazykovém výkladu citovaného ustanovení. Nerespektoval tak kogentní právní normu dopadající na řešený případ. Zároveň rozhodl v rozporu s výše citovaným nálezem Ústavního soudu, byť Nejvyšší soud v předmětné věci rozhodl dříve, než byl tento nálezh vydán. Ústavní soud je však tímto nálezhem při svém dalším rozhodování v zásadě vázán.

ABSTRAKTY NÁLEZŮ

Postupem, kdy Nejvyšší soud na základě vadného výkladu kogentní právní normy odmítl jako objektivně nepřípustné dovolání stěžovatelky a zamezil jí tak v přístupu k dovolacímu soudu, porušil základní právo stěžovatelky na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny a právo na spravedlivý proces podle čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Ústavní soud proto napadené rozhodnutí Nejvyššího soudu zrušil. Ve vztahu k napadenému rozhodnutí krajského a okresního soudu odmítl ústavní stížnost pro nepřípustnost.

Soudcem zpravodajem v dané věci byl Pavel Šámal. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

III. ÚS 3085/23

3. 4. 2024

Vyhověno

Hulmák Milan

Předpoklady přípustnosti dovolání plynoucí z právní argumentace obsažené v dovolání

Z obsahu dovolání musí být patrné, kterou otázku hmotného nebo procesního práva, na níž napadené rozhodnutí závisí, má dovolatel za dosud nevyřešenou dovolacím soudem. Tento požadavek lze naplnit i srozumitelnou právní argumentací obsaženou v dovolání, bude-li z ní tato otázka zřejmá. Pokud v takovém případě Nejvyšší soud odmítne dovolání pro vady, odepré dovolateli právo na přístup k soudu.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatelky Společenský dům, s. r. o., zrušil III. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 3. 4. 2024 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Nejvyššího soudu č. j. 33 Cdo 2324/2023-329 ze dne 31. 8. 2023 pro porušení čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Narativní část

Stěžovatelka byla před obecnými soudy v postavení žalované. Proti rozhodnutí odvolacího soudu podala dovolání, o němž rozhodl Nejvyšší soud napadeným rozhodnutím tak, že ho odmítl pro neodstraněné vady podle § 243c odst. 1 občanského soudního řádu. Stěžovatelka podle něj nevymezila předpoklady přípustnosti dovolání taxativně uvedené v § 237 občanského soudního řádu.

V ústavní stížnosti stěžovatelka namítala, že postup Nejvyššího soudu byl ryze formalistický. V dovolání z procesní opatrnosti uvedla, že podle ní dovoláním napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla řešena, popř. má být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak. V odstavci 4 dovolání sice právní otázka dosud neřešená vymezena není, materiálně je však uvedena v odstavcích následujících (odst. 5 až 8 dovolání).

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Byť Ústavní soud v minulosti shledal postup Nejvyššího soudu spočívající v odmítnutí dovolání pro vady jako souladný s čl. 36 odst. 1 Listiny, ve své četné judikatuře zdůrazňuje, že Nejvyšší soud nemůže k posuzování naplnění náležitostí dovolání (a tedy i vymezení přípustnosti dovolání) přistupovat formalisticky. Při posuzování splnění náležitostí dovolání musí Nejvyšší soud vycházet z obsahu celého dovolání. Plynou-li předpoklady přípustnosti dovolání dostatečně z právní argumentace obsažené v dovolání, nelze takové dovolání odmítnout jako vadné jen proto, že předpoklady přípustnosti nejsou v dovolání označeny přímo a explicitně.

V takovém případě by postupem Nejvyššího soudu došlo k porušení základního práva dovolatele na přístup k soudu.

V kontextu posuzované věci Ústavní soud konstatoval, že samotné alternativní uvedení předpokladů přípustnosti dovolání judikatura Ústavního soudu připouští a ani účastnice řízení tento postup stěžovatelky v napadeném rozhodnutí nerozporuje. K vymezení stěžovatelkou uváděných předpokladů přípustnosti dovolání Ústavní soud nejprve ve shodě s Nejvyšším soudem uvedl, že pokud stěžovatelka spatřuje přípustnost dovolání v tom, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, kterou má dovolací soud posoudit jinak, nejedná se o řádně vymezený důvod přípustnosti dovolání. Stěžovatelka totiž v dovolání (být stručně) neuvedla, pro jaké důvody by měla být jí vymezená právní otázka dovolacím soudem posouzena jinak.

Jde-li o druhý z případů přípustnosti dovolání, tedy že rozhodnutí odvolacího soudu závisí na otázce hmotného práva, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, musí být dle Ústavního soudu z obsahu dovolání patrné, kterou otázku hmotného nebo procesního práva, na níž napadené rozhodnutí závisí, má dovolatel za dosud nevyřešenou dovolacím soudem. To stěžovatelka v bodě 4 (označeném jako přípustnost dovolání) neuvedla. Učinila tak ale v bodech následujících (označených jako důvod dovolání). Stěžovatelka se domnívala, že krajský soud použil právní normu, jež na daný skutkový stav nedopadá, resp. aplikoval zákon v jiném znění, než podle stěžovatelky s ohledem na okolnosti případu měl. Stěžovatelka dále uvedla, jak a proč měl soud podle ní postupovat. Tímto skutečně vymezila důvod dovolání, avšak z jeho popisu je zřejmé i vymezení právní otázky, na jejímž vyřešení závisí napadené rozhodnutí, byť ji stěžovatelka v dovolání explicitně neoznačila.

Tou je, zda je možné na skutkový stav ze dne 6. 10. 1995 (okamžik, kdy stranám vznikla práva a povinnosti) aplikovat zákon č. 222/1994 Sb. nikoliv ve znění, kdy práva a povinnosti vznikly (dne 6. 10. 1995), ale ve znění zákona č. 83/1998 Sb. (účinného dnem 1. 7. 1998), ačkoliv ten pravou retroaktivitu neumožňoval.

Ústavní soud uzavřel, že stěžovatelka naplnila zákonné požadavky na vymezení přípustnosti dovolání. Nejvyšší soud, který dovolání odmítl jako vadné, tak stěžovatelce odepřel právo na přístup k soudu. Napadené rozhodnutí proto Ústavní soud zrušil.

Soudcem zpravodajem ve věci byl Milan Hulmák. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

III. ÚS 3182/23

3. 4. 2024

Vyhověno

Šimíček Vojtěch

Překvapivé rozhodnutí odvolacího soudu o nákladech řízení podle § 151 odst. 2 občanského soudního řádu

Základním východiskem pro určení výše odměny za zastupování advokátem do vydání nové vyhlášky upravující paušální náhrady nebo do změny § 151 odst. 2 občanského soudního řádu je, že obecné soudy mají vycházet z advokátního tarifu.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatele Václava Hrubého zrušil III. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 3. 4. 2024 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy výrok II rozsudku Krajského soudu v Praze č. j. 102 Co 5/2023-328 ze dne 19. 9. 2023 pro porušení čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Narativní část

V napadeném nákladovém výroku krajský soud stanovil vedlejší účastníci povinnost zaplatit stěžovateli na náhradě nákladů řízení před soudem prvního stupně 52 393 Kč a na náhradě nákladů odvolacího řízení 51 394 Kč. Při stanovení odměny advokáta přitom vycházel z § 151 odst. 2 občanského soudního řádu a určil ji paušálně ve výši 40 000 Kč v řízení před soudem prvního stupně a ve stejné výši v řízení před soudem odvolacím.

Stěžovatel považoval nákladový výrok rozhodnutí krajského soudu za svévolný, neodůvodněný, překvapivý a rozporný s nálezovou judikaturou Ústavního soudu. Má za to, že krajský soud nezdůvodnil, proč určil náklady řízení paušální odměnou, a tedy proč nepostupoval (obdobně jako okresní soud) podle advokátního tarifu. Současně krajskému soudu vytknul, že při určení paušální sazby náhrady nákladů vycházel z již zrušené přisudkové vyhlášky č. 484/2000 Sb. Zároveň namítl, že mu krajský soud nevytvořil procesní prostor k uplatnění námitek vůči odlišnému hodnocení otázky náhrady nákladů řízení.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud nejprve připomněl, že do rozhodovací činnosti obecných soudů zasáhne zpravidla až tehdy, je-li interpretace nebo aplikace ustanovení týkajících se náhrady nákladů řízení obecnými soudy projevem svévole, libovůle nebo je-li v extrémním rozporu s principy spravedlnosti. Extrémní rozpor s principy spravedlnosti lze konstatovat kupříkladu tehdy, pominuly-li obecné soudy při rozhodování o nákladech řízení princip legitimního očekávání účastníka řízení.

Tyto obecné závěry souvisí s principem předvídatelnosti soudního rozhodování a z něj plynoucího požadavku, aby soudy ve skutkově a právně srovnatelných případech rozhodovaly – v celkovém vyznění – stejně. Předvídatelnost soudního rozhodnutí úzce souvisí i se zákazem vydání překvapivého rozhodnutí, přičemž o takové rozhodnutí se jedná mimo jiné tehdy, nedostanou-li účastníci řízení příležitost vyjádřit se k odlišnému právnímu hodnocení, a to i k posouzení otázky náhrady nákladů řízení.

Krajský soud dle Ústavního soudu nezohlednil, že zvláštní právní předpis podle § 151 odst. 2 věty první před středníkem občanského soudního řádu, jenž by stanovil paušální sazby pro určení výše odměny za zastupování advokátem pro řízení v jednom stupni, v současné době neexistuje. Navzdory této okolnosti a dosavadnímu judikatornímu vývoji i nadále vycházel z toho, že výše odměny za zastupování advokátem se zásadně určí podle paušálně stanovených sazeb a pouze výjimečně podle advokátního tarifu. Ústavní soud nicméně shledal, že do vydání nové vyhlášky upravující paušální náhrady nebo do změny § 151 odst. 2 občanského soudního řádu je základní východisko pro určení výše odměny za zastupování advokátem přesně opačné: obecné soudy mají povinnost vycházet z advokátního tarifu, nejsou-li v konkrétním případě dány výjimečné okolnosti, jež odůvodňují nutnost určení výše odměny jiným způsobem, tj. úvahou soudu, v jejímž rámci může být zohledněna mimo jiné i již zrušená přisudková vyhláška.

Stěžovatel tudíž dle Ústavního soudu legitimně očekával, že obecné soudy rozhodnou o náhradě nákladů řízení (odměně advokáta) podle advokátního tarifu, tedy mj. v souladu se sjednocujícím názorem Nejvyššího soudu, viz rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia sp. zn. 31 Cdo 3043/2010 ze dne 15. 5. 2013. Mimořádné okolnosti, které by odůvodnily nutnost určení výše odměny jiným způsobem, v posuzované věci neshledal.

Uvedl, že požadavky kladené na napadené rozhodnutí krajského soudu se navíc zvýšily tím, že krajský soud měl na otázku určení výše náhrady nákladů řízení odlišný právní názor než okresní soud. Změnu právního názoru však měl řádně odůvodnit a současně měl dát účastníkům řízení prostor k vyjádření. Těmto požadavkům však krajský soud nedostál. V neposlední řadě Ústavní soud zohlednil, že v posuzovaném případě nešlo při určení výše nákladů právního zastoupení o zanedbatelnou částku, jelikož se při použití paušální sazby namísto advokátního tarifu odměna snížila o 73 858 Kč. Nejednalo se tedy o věc bagatelní. S ohledem na výše uvedené Ústavní soud shledal ústavní stížnost důvodnou a napadený nákladový výrok rozhodnutí krajského soudu zrušil.

Soudcem zpravodajem ve věci byl Vojtěch Šimíček. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

I. ÚS 1238/23

10. 4. 2024

Vyhověno

Šámal Pavel

K zásadě zákazu *reformace in peius* v civilním řízení ve světle práva na řádně vedené soudní řízení

Když odvolací soud v řízení o odvolání jediného účastníka změní rozhodnutí soudu prvního stupně o nákladech řízení v neprospěch tohoto účastníka, rozhodne v rozporu se zásadou zákazu *reformace in peius*, která se uplatní v občanském soudním řízení jako důsledek zásady dispoziční. Pokud soud tuto zásadu bez náležitého důvodu nerespektuje, porušuje tím právo účastníka na soudní ochranu ve smyslu čl. 36 odst. 1 a právo na rovnost účastníků řízení dle čl. 37 odst. 3 Listiny základních práv a svobod. A to zejména za situace, zvýhodní-li se bez náležitého důvodu postavení účastníka řízení, který odvolání řádně nepodal.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatele Petra Dzurického zrušil I. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 10. dubna 2024 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy výroky II a III rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 1. února 2023 č. j. 23 Co 407/2022-543 pro rozpor s čl. 36 odst. 1 a s čl. 37 odst. 3 Listiny.

Narativní část

Stěžovatel se před obecnými soudy domáhal zaplacení celkem 7 830 000 Kč s příslušenstvím jako náhrady ztížení společenského uplatnění. Obvodní soud pro Prahu 5 uložil první vedlejší účastníci zaplatit stěžovateli 1 140 000 Kč s příslušenstvím. Ve zbylé části žalobu zamítl a vedlejším účastníkům uložil zaplatit stěžovateli společně a nerozdílně náklady řízení ve výši 314 971,20 Kč.

Odvolání podala druhá vedlejší účastnice, která v něm mimo jiné namítla nesprávné rozhodnutí o nákladech řízení. Stěžovatel však také podal odvolání, kterým se domáhal vyššího odškodnění. Obvodní soud řízení o odvolání druhé vedlejší účastnice zastavil pro nezaplacení soudního poplatku. Městský soud napadeným rozsudkem rozsudek obvodního soudu v zamítavé části potvrdil, náklady přiznané stěžovateli vůči vedlejším účastníkům snížil na 144 091 Kč a žádnému z účastníků řízení nepřiznal právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

V ústavní stížnosti stěžovatel namítal, že odvolání podal výlučně proti výroku rozsudku obvodního soudu ve věci samé a nákladový výrok nenapadl. Městský soud rozsudek obvodního soudu ve věci samé potvrdil, nákladový výrok však přesto změnil. Nákladový výrok přitom odvoláním napadla pouze druhá vedlejší účastnice, která však nezaplatila soudní poplatek, a proto městský soud řízení o jejím odvolání zastavil.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud poukázal na zásadu rovnosti účastníků řízení; ta se projevuje i v požadavku nezvýhodňovat účastníka řízení, který v řízení není aktivní. Zásada zákazu *reformace in peius*, která se obvykle uplatňuje v trestním řízení, má v jistých případech své místo i v řízení civilním, a to jako důsledek zásady dispoziční. Zásada zákazu *reformace in peius* znamená, že ten, kdo využil opravného prostředku, nemůže mít v důsledku rozhodnutí odvolacího soudu horší postavení, než jaké mu přiznávalo napadené rozhodnutí. Prvostupňové rozhodnutí tedy odvolací soud nesmí změnit k tíži odvolatele. Pokud podaly odvolání obě strany, může se rozhodnutí odvolacího soudu pohybovat jen v rámci vymezeném odvoláními obou stran.

Ústavní soud v obecné rovině nepovažuje za významné, jaké rozhodnutí o nákladech je správné, protože jde o procesní postup. V nyní posuzovaném případě se však rozhodnutí městského soudu v rozporu se zásadou zákazu *reformace in peius* negativně promítlo ve sféře garance odvolacího práva stěžovatele ve smyslu přístupu k soudu, protože nepodal-li by jej, nedošlo by ke zhoršení jeho právního postavení. Došlo též k zásahu do práva stěžovatele na rovnost účastníků v řízení, protože městský soud napadeným rozsudkem nepřípustně zvýhodnil vedlejší účastnice jako protistranu stěžovatele rozhodnutím v jejich prospěch, přestože nepodaly odvolání a neopodstatňoval to ani veřejný zájem.

První senát Ústavního soudu tedy shrnul, že pokud soud v řízení o odvolání jediného účastníka řízení změní rozhodnutí soudu prvního stupně o nákladech řízení před soudem prvního stupně v neprospěch tohoto účastníka, rozhodne v rozporu se zásadou zákazu *reformace in peius*. Jakkoliv tato zásada není výslovně vyjádřena zákonem, uplatní se i v občanském soudním řízení jako důsledek zásady dispoziční, která platí pro podání odvolání a navazující řízení, dovoluje-li to povaha řízení a konkrétní procesní situace.

Nerespektování zásady zákazu *reformace in peius* bez náležitého důvodu představuje porušení práva stěžovatele na soudní ochranu ve spojení s právem na rovnost účastníků v řízení. Uvedené platí tím spíše za situace, dojde-li ke zvýhodnění postavení účastníka řízení, který odvolání řádně nepodal.

K problematice nákladů řízení Ústavní soud přistupuje obvykle zdrženlivě. V této věci však došlo k podstatné vadě, která narušuje samotnou podstatu přístupu k odvolacímu řízení a rovnosti účastníků řízení. Důsledkem napadeného rozhodnutí bylo výrazné snížení nákladů řízení z původně přiznané částky 314 971,20 Kč na částku 144 091 Kč. Procesní pochybení proto představuje závažný zásah do majetkové sféry stěžovatele. Proto Ústavní soud zrušil nákladové výroky odvolacího soudu.

Soudcem zpravodajem v dané věci byl Pavel Šámal. Odlišné stanovisko uplatnil soudce Jan Wintr.

IV. ÚS 3072/22

24. 4. 2024

Vyhověno

Witr Jan

Problematika totožnosti skutku a poučovací povinnosti podle § 118a odst. 2 občanského soudního řádu

Pokud se v průběhu řízení, a tím spíše až u odvolacího soudu, změní právní názor soudu, z něhož vyplyne potřeba doplnění některých skutečností, soud nemůže bez dalšího nárok zamítnout s odkazem na nedodržení totožnosti skutku. Soud musí účastníka poučit a vyzvat ho, aby rozhodné skutečnosti doplnil. To platí bez ohledu na to, zda žalobce je nebo není právním laikem, či zda je zastoupen advokátem. Jiný postup je porušením práva účastníka řízení na věcné projednání jeho nároku dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 24. 4. 2024 zrušil IV. senát Ústavního soudu v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy k návrhu stěžovatelek E. K. a nezletilých A. a M. K. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. srpna 2022 č. j. 30 Cdo 1045/2022-606 a výrok I rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 21. července 2021 č. j. 21 Co 198/2018-559 v rozsahu potvrzení výroku VII rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 6. prosince 2017 č. j. 20 C 146/2016-422 pro rozpor s čl. 36 odst. 1 Listiny. Ve zbývající části ústavní stížnost odmítl pro zjevnou neopodstatněnost.

Narativní část

Právní předchůdce stěžovatelek byl v právní nejistotě ohledně toho, zda se mu po zrušení odsuzujícího rozsudku obnovuje funkce státního zástupce. Ministerstvo ho informovalo, že se jeho funkce neobnovuje. Proto se obrátil na soud s nárokem na odškodnění podle zákona o odpovědnosti státu za škodu, a nikoli s nárokem z titulu pracovního práva v případě, že by se jeho funkce obnovila. Obvodní soud žalobu posoudil jako odškodňovací nárok v souladu se závěry ministerstva i v souladu s formulací žaloby. Obvodní soud mu přiznal náhradu škody ve výši 351 306,86 Kč, avšak zamítl žalobu na náhradu škody z titulu ušlého zisku.

V průběhu odvolacího řízení u městského soudu právní předchůdce stěžovatelek zemřel. Od té doby se odškodnění domáhají stěžovatelky. Městský soud následně zrušil výrok týkající se náhrady nemajetkové újmy, potvrdil však výrok obvodního soudu, kterým zamítl náhradu ušlého zisku. Učinil tak s odlišným odůvodněním než obvodní soud. Městský soud upozornil na rozsudek Nejvyššího soudu vydaný až po rozhodnutí obvodního soudu, ze kterého analogicky plyne, že zrušením odsuzujícího rozsudku se funkce státního zástupce obnovuje. Přesto však městský soud žalobě na odškodnění ušlého zisku nevyhověl, neboť bylo na právním předchůdci, aby se na státu nejprve cestou pracovního práva domáhal své funkce a doplacení platu.

Až poté by mohl žalovat z titulu odškodňovacího. Nejvyšší soud následně odmítl dovolání stěžovatelek jako nepřípustné.

V ústavní stížnosti stěžovatelky namítaly, že soudy jim svým postupem odepřely právo na řádné projednání jejich nároku.

Odůvodnění rozhodnutí

Ústavní soud zdůraznil, že pokud žalobce dostatečně vylíčí skutkové okolnosti, je povinností soudu věc posoudit a o nároku rozhodnout bez ohledu, jaký právní důvod požadovaného plnění uvádí žalobce. Opak zakládá tzv. přepjatý formalismus, který je porušením ústavně zaručených práv žalobce.

Nelze požadovat, aby žaloba vždy obsahovala skutečnosti, u kterých žalobce nemohl bez svého zavinění v době podání žaloby předvídat, že budou právně relevantní. Je nezbytné, aby soud účastníky řízení poučil, že hodlá vycházet z jiné právní úpravy, jiného právního posouzení či jiných skutkových zjištění, zvláště v případech, kdy účastníci nemohli vzhledem k dosavadnímu průběhu řízení takový vývoj rozumně předpokládat.

Podle Ústavního soudu byl v dané věci žalobní nárok stěžovatelek neústavním způsobem zamítnut bez věcného posouzení. Soudy ve svých rozhodnutích pominuly situaci předcházející řízení před obecnými soudy, kdy se právní předchůdce stěžovatelek snažil vyjasnit své právní postavení a fakticky se domáhal funkce státního zástupce.

Soudy se vůbec nezabývaly tím, zda žalobní nárok není možné posoudit již na podkladu tvrzení uvedených v žalobě, aniž by vůbec bylo třeba některé skutečnosti doplňovat. Soudy přitom měly k dispozici komplexní příběh postačující pro rozhodnutí o nároku.

Své závěry o nesplnění totožnosti skutku soudy nijak neodůvodnily a pouze konstatovaly, že nároky z pracovněprávního vztahu by musely být uplatněny s vylíčením jiných rozhodných skutečností. Nijak však neodůvodnily jakých, tedy jak by stěžovatelky měly žalobu změnit.

Městský soud dále nepoučil stěžovatelky ve smyslu § 118a odst. 2 o. s. ř., přestože odlišnost skutkových tvrzení, které by stěžovatelky musely doplnit, plynula z odlišného právního posouzení, učiněného městským soudem na základě průlomového rozhodnutí, a které stěžovatelky nemohly rozumně předpokládat.

Uvedené závěry o neústavnosti napadených rozhodnutí se týkaly rozhodnutí Nejvyššího soudu a městského soudu. Rozhodnutí obvodního soudu bylo ústavně konformní. Obvodní soud sice nárok zamítl, věcně jej však posoudil jako nárok odškodňovací, což bylo ke dni rozhodnutí pochopitelné.

Ústavní soud se v nálezu nevyjadřoval k samotnému nároku na ušlý zisk. Po zásahu však městský soud bude v novém řízení povinen posuzovat nárok stěžovatelek věcně.

Městský soud a Nejvyšší soud porušily právo stěžovatelek na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Ústavní soud proto ústavní stížnosti vyhověl a usnesení Nejvyššího soudu stejně jako část I. výroku rozsudku městského soudu zrušil. Ve zbývajících částech ústavní stížnosti odmítl jako návrh zjevně neopodstatněný.

Soudcem zpravodajem v dané věci byl Jan Wintr. Žádný soudce neuplatnil odlišné stanovisko.

IV. ÚS 332/24

17. 4. 2024

Vyhověno

Odmítnuto pro nepřipustnost

Hulmák Milan

Povinnost Nejvyššího soudu řádně odůvodnit usnesení o odmítnutí dovolání

Pokud Nejvyšší soud při zkoumání přípustnosti dovolání zcela pomine svou dosavadní judikaturu, nijak se vůči ní nevymezí a nevysvětlí, proč se na danou věc nemá použít, je jeho rozhodnutí nepřesvědčivé, nepředvídatelné a nenaplnuje požadavky na řádně odůvodněné rozhodnutí.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 17. dubna 2024 zrušil IV. senát Ústavního soudu usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. listopadu 2023 č. j. 33 Cdo 2365/2023-225 z důvodu porušení práva stěžovatelky na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Ve zbytku ústavní stížnost odmítl jako nepřipustnou.

Narativní část

Stěžovatelka se u okresního soudu domáhala zaplacení částky 697 522,31 Kč s příslušenstvím po vedlejší účastnici z titulu bezdůvodného obohacení. Na základě rozhodčího nálezů měla předchůdkyně stěžovatelky zaplatit vedlejší účastnici specifikovanou částku s příslušenstvím a smluvní pokutu plynoucí ze smlouvy o úvěru. Vedlejší účastnice vymohla plnění v exekuci.

Okresní soud zjistil, že rozhodčí nález vydal rozhodce, který k tomu neměl pravomoc a orgány tak vedly exekuci protiprávně. Dále také, že úvěrová smlouva byla neplatná pro rozpor s dobrými mravy. Vedlejší účastnice se tedy bezdůvodně obohatila, nicméně jelikož vznesla námitku promlčení, okresní soud žalobu zamítl. Krajský soud rozsudek potvrdil. Dospěl však závěru, že úvěrová smlouva nebyla neplatná a vedlejší účastnice se bezdůvodně neobohatila. Otázkou promlčení nároku na vydání bezdůvodného obohacení se již nezabýval.

Nejvyšší soud odmítl dovolání stěžovatelky pro nepřipustnost. Stěžovatelka namítala, že její nárok na vydání bezdůvodného obohacení nebyl promlčený, neboť promlčecí lhůta počíná běžet až právní mocí usnesení o zastavení exekuce, protože až tehdy se dlužník může dozvědět o vzniku bezdůvodného obohacení.

Odůvodnění nálezů Ústavního soudu

Odmítnutí dovolání pro nepřipustnost podle § 243f o. s. ř. musí obsahovat alespoň stručné odůvodnění, dle jakých skutečností dovolací soud dospěl k závěrům svého rozhodnutí.

Dle Ústavního soudu nemusí odůvodnění obsahovat rozsáhlou argumentaci, minimálně však nosné důvody odmítnutí dovolání, nikoli pouze citaci zákonné úpravy. Bezodůvodné obohacení vzniká, když se někdo bez spravedlivého důvodu obohatí na úkor jiného. Nevzniká však v případě plnění naturální obligace, tj. pokud je dluh nežalovatelný, promlčený nebo neplatný pro nedostatek formy. To, zda dlužník o promlčení věděl nebo nevěděl, není rozhodné. Dle znění dřívějšího občanského zákoníku se o bezdůvodné obohacení nejednalo, pokud dlužník plnil promlčený dluh anebo neplatný pro nedostatek formy. Soudní praxe se ještě za účinnosti dřívějšího občanského zákoníku ustálila na závěru, že uvedené neplatí, pokud se jednalo o plnění promlčeného dluhu výhradně na základě pravomocného rozhodnutí, které soud později zrušil. I z judikatury Nejvyššího soudu plyne, že pokud dlužník plnil promlčený dluh na základě později zrušeného rozhodnutí, zůstává jeho právo na bezdůvodné obohacení zachováno.

Nejvyšší soud se v případě stěžovatelky domníval, že okamžikem promlčení nároku se povinnost k plnění změnila v naturální obligaci. Její plnění nezaloží bezdůvodné obohacení bez ohledu na vůli toho, kdo plnil. Odvolací soud tak nemusel zkoumat, zda bylo právo promlčeno nebo nikoli, protože ani v jednom případě stěžovatelce nevzniklo právo na vydání bezdůvodného obohacení. Ústavní soud zdůraznil, že Nejvyšší soud pominul při posuzování přípustnosti dovolání svou dosavadní judikaturu ohledně nedobrovolného plnění promlčeného dluhu. Z řízení před obecnými soudy je přitom zřejmé, že stěžovatelka plnila vedlejší účastnici na základě pravomocného rozhodčího nálezů v exekučním řízení, které soud posléze zastavil. Pokud měl Nejvyšší soud v úmyslu odchýlit se od své dosavadní judikatury, měl povinnost v odůvodnění uvést, na základě jakých skutečností se s jejími závěry neztotožňuje a zvolit k tomu odpovídající procesní postup.

ABSTRAKTY NÁLEZŮ

Jelikož se Nejvyšší soud nevypořádal s právní argumentací stěžovatelky a dosavadní judikaturou, nenaplnilo dle Ústavního soudu jeho usnesení požadavky řádně odůvodněného rozhodnutí. Nepřesvědčivé a nepředvídatelné rozhodnutí je přitom v rozporu s právem stěžovatelky na soudní ochranu dle čl. 36 ods. 1 Listiny.

Soudcem zpravodajem byl Milan Hulmák. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

III. ÚS 1565/23

10. 4. 2024

Vyhověno

Odmítnuto pro nepřipustnost

Zemanová Daniela

Náležitě odůvodnění přiměřeného zadostiučinění za příliš dlouhé kompenzační řízení

Pokud soudy svůj závěr o tom, že dostatečným zadostiučiněním za nepřiměřeně dlouhé kompenzační řízení je konstatování porušení práva, nepodloží konkrétními okolnostmi, poruší právo na soudní ochranu zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Na návrh stěžovatelky Márie Dočkalové zrušil III. senát Ústavního soudu nálezem ze dne 10. 4. 2024 v řízení podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy usnesení Nejvyššího soudu č. j. 28 Cdo 308/2023-90 ze dne 4. 3. 2023 a rozsudek Krajského soudu v Brně č. j. 44 Co 108/2021-65 ze dne 31. 8. 2022 pro porušení čl. 36 odst. 1 Listiny. Ve zbývajících částech ústavní stížnosti odmítl pro nepřipustnost.

Narativní část

Stěžovatelka byla žalována na vydání bezdůvodného obohacení ve výši 80 000 Kč s příslušenstvím. Řízení považovala za nepřiměřeně dlouhé. V řízení o žalobě na poskytnutí zadostiučinění za nemajetkovou újmu obecné soudy stěžovatelce přiznaly finanční zadostiučinění ve výši 77 500 Kč s příslušenstvím. Jelikož i kompenzační řízení bylo dle stěžovatelky příliš dlouhé, podala žalobu na přiznání finančního zadostiučinění ve výši 95 000 s příslušenstvím. Městský soud žalobu v celém rozsahu zamítl.

Krajský soud rozsudek okresního soudu změnil tak, že konstatoval, že v posuzovaném kompenzačním řízení v délce 4 roky a 10 měsíců došlo k porušení práva stěžovatelky na projednání věci v přiměřené lhůtě. V části týkající se zamítnutí žaloby na zaplacení zadostiučinění jej potvrdil. Nepřiznání finanční kompenzace odůvodnil zejména tím, že význam řízení byl pro stěžovatelku běžný, složitost řízení byla standardní a doba posuzovaného řízení nemohla významněji negativně zasáhnout do psychické sféry poškozené.

Dovolání stěžovatelky Nejvyšší soud odmítl pro nepřipustnost. Potvrdil závěr krajského soudu, že kompenzační řízení nemá pro jeho účastníky zvýšený význam, přičemž přiznanou formu zadostiučinění považoval za podloženou individuálními okolnostmi.

V ústavní stížnosti stěžovatelka namítá, že obecné soudy v rozporu s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva nevzaly v potaz zvýšený význam kompenzačního řízení oproti tzv. běžným řízením a stěžovatelce spolu s konstatováním porušení práva nepřiznaly také zadostiučinění ve formě peněžité náhrady.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Z judikatury Ústavního soudu vyplývá, že dospěje-li soud k závěru o porušení práva účastníka na projednání věci v přiměřené lhůtě a tím tedy k závěru o nesprávném úředním postupu ve smyslu § 13 odst. 1 věta druhá a třetí zákona č. 82/1998 Sb., je na místě, aby s přihlédnutím ke kritériím uvedeným v § 31a odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb. stanovil odpovídající odškodnění v penězích. Pouze ve výjimečných případech lze uvažovat o jejím nahrazení formou konstatování porušení daného práva. Tyto výjimečné případy musí soudy dostatečně odůvodnit.

K typovému významu kompenzačního řízení Ústavní soud uvedl, že i Nejvyšší soud dlouhodobě zastává názor, že samotné odškodňovací řízení nemá zvýšený význam. Absence typově zvýšeného předmětu řízení nicméně neznamená, že je význam předmětu řízení pro poškozeného nižší, ale je třeba jej považovat za standardní. Byť z judikatury Evropského soudu pro lidská práva vyplývá, že se od státu vyžaduje při projednávání těchto případů zvláštní péče, nelze tento požadavek zaměřovat s „typovými“ hledisky, která se uplatní v případě řízení se zvýšeným významem pro účastníka řízení. Ten byl tudíž v případě stěžovatelky typově standardní.

Ústavní soud však dospěl k závěru, že krajský soud řádně neodůvodnil své úvahy ohledně odpovídající formy zadostiučinění, za kterou považoval konstatování porušení práva. Krajský soud pouze uvedl, že stěžovatelka obdržela dostatečně vysokou částku v dřívějším kompenzačním řízení a doba posuzovaného řízení nemohla do její psychické sféry významněji negativně zasáhnout.

Dle Ústavního soudu nebyly průtahy v kompenzačním řízení o nic méně závažné než průtahy v původním nalézacím řízení. U obou řízení se zohledňují stejná kritéria a berou se v potaz konkrétní okolnosti případu. Postupné řetězení průtažných kompenzačních řízení není v zájmu účastníků řízení ani soudů.

Nástrojem, který mohou zúčastněné strany použít k zabránění dalších řetězení, je zvýšení přiznávaného odškodnění, popřípadě jiné zohlednění v rámci původního kompenzačního řízení, jež samo trpí průtahy. Pokud se však účastník řízení rozhodne uplatnit samostatný nárok až po skončení kompenzačního řízení, nemůže mu tato skutečnost jít k tíži.

Druhou část odůvodnění přiznání zadostiučnění formou konstatování porušení práva lze dle Ústavního soudu označit jako posouzení konkrétního významu řízení pro stěžovatelku. Plyne z ní, že zásah do psychické sféry stěžovatelky byl běžný. V takových případech je ale běžná i finanční satisfakce a pro nepřiznání tohoto typu odškodnění by musely soudy shledat specifický důvod. Krajský soud nicméně žádný takový důvod neuvádí, pro použití subsidiární formy zadostiučnění v podobě konstatování porušení práva mu tudíž schází racionální podklad. Pochybení krajského soudu nenapravit ani Nejvyšší soud.

Jelikož zmíněné soudy nepodložily svá rozhodnutí konkrétními okolnostmi, shledal Ústavní soud jejich odůvodnění nepřezkoumatelná a rozhodnutí pro rozpor s právem na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny zrušil.

Soudkyní zpravodajkou ve věci byla Daniela Zemanová. Žádný ze soudců neuplatnil odlišné stanovisko.

IV. ÚS 1788/23

10. 4. 2024

Vyhověno

Šimíček Vojtěch

Tarifní hodnota, je-li předmětem řízení věc penězi ocenitelná

Soud tím, že použije nesprávnou tarifní hodnotu při určení nákladů řízení, může zasáhnout do práva na soudní ochranu dle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a vlastnického práva dle čl. 11 odst. 1 Listiny.

Návrh a řízení před Ústavním soudem

Nálezem ze dne 10. dubna 2024 zrušil IV. senát Ústavního soudu výrok II. a IV. rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 29. března 2023, č. j. 21 Co 432/2022-315, ve znění opravného usnesení ze dne 19. dubna 2023 č. j. 21, Co 432/2022-320 pro rozpor s čl. 36 odst. 1 a čl. 11 odst. 1 Listiny.

Narativní část

Stěžovatelka požadovala po společnosti UNIQA pojišťovna, a. s. (vedlejší účastnice), zaplacení náhrady na bolestné a za ztížení společenského uplatnění v důsledku zranění, která vznikla při dopravní nehodě. Řidič, který nehodu způsobil, byl pojištěný u vedlejší účastnice. Obvodní soud uložil vedlejší účastnici povinnost zaplatit stěžovateli částku 1 685 930 Kč a nahradit náklady řízení ve výši 50 111,37 Kč. Obvodní soud vycházel při stanovení výše náhrady nákladů řízení z náhradní tarifní hodnoty podle § 9 odst. 4 písm. a) advokátního tarifu.

Městský soud potvrdil rozsudek obvodního soudu, přičemž jej změnil a následně opravným usnesením upravil tak, že výše náhrady nákladů řízení činila 69 472 Kč (výrok II). Dále uložil vedlejší účastnici nahradit stěžovateli náklady odvolacího řízení (výrok IV). Dle městského soudu obvodní soud správně aplikoval § 9 odst. 4 písm. a) advokátního tarifu. Pouze zvýšil nákladový výrok, jelikož se stěžovatelka domáhala dvou nároků na náhradu nemajetkové újmy. Soud měl proto vycházet z tarifní hodnoty 50 000 Kč u každého nároku zvlášť. Stěžovatelka namítala, že soudy měly postupovat dle § 7 a 8 advokátního tarifu a určit tarifní hodnotu dle požadovaného plnění.

Odůvodnění nálezu Ústavního soudu

Ústavní soud se otázkou výše náhrady nákladů právního zastoupení zabýval již mnohokrát. Přitom zdůraznil, že obecné soudy musí primárně použít § 8 advokátního tarifu a určit tarifní hodnotu dle výše peněžitého plnění nebo ceny věci anebo práva, jichž se právní služba zástupce týká. Ustanovení § 9 advokátního tarifu mohou použít pouze tehdy, pokud nemohou hodnotu věci nebo práva vyjádřit v penězích, respektive ji mohou zjistit jen s nepoměrnými obtížemi.

Soudy musí vždy zkoumat možnou ocenitelnost předmětu řízení a poměřovat eventuální obtíže při ocenění hodnoty věci nebo práva ve smyslu § 9 advokátního tarifu s mírou disproporce, která může účastníkovi vzniknout. Obecné soudy musí také předvídat potřebu ocenit hodnotu věci nebo práva pro účely rozhodnutí o náhradě nákladů řízení již během řízení a tomu také přizpůsobit svůj postup.

Výše uvedené právní závěry Ústavního soudu je nutné vyložit tak, že pro určení tarifní hodnoty není rozhodující, zda je již na začátku sporu známa hodnota věci nebo práva. Je to soud, který musí vyvinout aktivitu k tomu, aby mohl o náhradě nákladů řízení rozhodnout. To znamená, že tarifní hodnota 50 000 Kč ve smyslu § 9 odst. 4 advokátního tarifu je použitelná ve věcech osobnostních práv a náhrady nemajetkové újmy pouze v případech, kdy nelze hodnotu věci nebo práva vyjádřit v penězích anebo pokud ji lze zjistit jen s nepoměrnými obtížemi. Soud proto nemůže paušálně přistoupit k použití tarifní hodnoty 50 000 Kč na veškeré oblasti práva obsáhnuté v § 9 odst. 4 advokátního tarifu.

Ústavní soud připustil, že se v případě stěžovatelky jednalo o složitý spor. Nicméně sporný rozsah odškodnění mezi stěžovatelkou a vedlejší účastnicí bylo možné vyčíslit bez ohledu na to, zda znaly rozsah újmy již na začátku řízení. Stěžovatelka totiž podložila uplatňované nároky znaleckým posudkem. Ten dokládal výši bolestného a ztížení společenského uplatnění.

Ústavní soud konstatoval, že oba soudy postupovaly v rozporu s jeho dosavadní judikaturou. Byť měly dostatek podkladů, aby mohly o náhradě nákladů řízení rozhodnout na základě rozdílů v plnění, jehož se stěžovatelka domáhala a které jí i soudy přiznaly, neučinily tak. Naopak uplatnily náhradní tarifní hodnotu, aniž by k tomu měly důvod. Nadto svůj postup a odklon od ustálené judikatury nijak neodůvodnily.

ABSTRAKTY NÁLEZŮ

Městský soud svým postupem porušil základní právo stěžovatelky na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny a její vlastnické právo dle čl. 11 odst. 1 Listiny. Ústavní soud proto zrušil výrok II. a IV. rozsudku městského soudu.

Soudcem zpravodajem byl Vojtěch Šimíček. Soudce Josef Fiala připojil odlišné stanovisko.

ROZHODNUTÍ ZAHRANIČNÍCH SOUDŮ

Spolkový ústavní soud

Právo novináře na kritická vyjádření vůči spolkové vládě

Usnesení sp. zn. 1 BvR 2290/23 ze dne 11. 4. 2024

[Text rozhodnutí](#) / [Tisková zpráva](#)

Spolkový ústavní soud ve svém rozhodnutí dospěl k závěru, že předběžné opatření, kterým soud stěžovateli (novináři) zakázal vyjadřovat se kriticky na sociální síti X vůči spolkové vládě, porušuje jeho základní právo na svobodu projevu garantované čl. 5 odst. 1 Základního zákona.

Okolnosti případu

Novinář (bývalý šéfredaktor Bild - Zeitung, aktuálně šéf portálu Nius) zveřejnil 25. srpna 2023 na sociální síti X krátkou zprávu ve znění: „*Německo zaplatilo v uplynulých dvou letech 370 MILIONŮ EUR jako rozvojovou pomoc pro TALIBAN (!!!!!). Žijme v blázinci, absolutním, kompletním, totálním, historicky jedinečném blázinci. Co to je za vládu?*“. Na konci této zprávy byl odkaz na článek v internetovém magazínu z předchozího dne, který měl titul *Německo platí opět rozvojovou pomoc Afghánistánu*.

Spolková vláda se u soudů domáhala nařízení předběžného opatření s tím, aby se stěžovatel takového jednání zdržel. Nejvyšší odvolací instance pro spolkovou zemi Berlín (tzv. *Kammergericht Berlin*) stěžovateli předběžným opatřením uložila povinnost zdržet se takového vyjádření. Soud své rozhodnutí odůvodnil tím, že i právnické osoby veřejného práva se mohou domáhat ochrany cti podle civilního práva proti útokům, které jsou nepřijatelným způsobem schopny snížit jejich pověst v očích veřejnosti. Taková ochrana je však možná pouze tehdy, pokud má konkrétní vyjádření potenciál vážným způsobem omezit právnickou osobu v její funkci, což považovala za daný případ. Vyjádření je totiž schopné ve veřejnosti vyvolat dojem, že spolková vláda platí rozvojovou pomoc teroristickému režimu. Jedná se tak o nepravdivou skutkovou domněnku, která je způsobila ohrozit důvěru veřejnosti v činnost spolkové vlády. Proti tomuto usnesení podal stěžovatel ústavní stížnost.

Z odůvodnění rozhodnutí

Spolkový ústavní soud uvedl, že napadené rozhodnutí porušuje právo stěžovatele na svobodu projevu garantované čl. 5 odst. 1 Základního zákona. Státu totiž nepřísluší žádná ochrana cti založená na základních právech. Stát musí v zásadě tolerovat i tvrdou a polemickou kritiku. Je pravda, že obecně mohou státní instituce také požívat ochrany před verbálními útoky, protože minimální úroveň společenského přijetí je pro jejich plnění funkcí nezbytná. Ochrana státních institucí v tomto smyslu však nesmí vést k jejich ochraně před veřejnou – případně i ostrou – kritikou, která je

zvláště chráněna základním právem na svobodu projevu, a které může stát čelit uplatněním svého práva na jasné a jednoznačné odmítnutí nesprávně vyličeného skutkového stavu nebo diskriminačních hodnotových soudů. Právo na svobodu projevu je totiž samotným základem svobodného a demokratického ustanovení. Proto mu musí být přiznána mimořádná váha, vzhledem k tomu, že samotným důvodem jeho existence a nezměnným zdrojem jeho významu je zvláštní potřeba chránit kritiku osob u moci.

Předpokladem pro jakékoli právní posouzení slovních výroků a vyjádření je, že jejich význam jiní lidé správně pochopí. Vycházet je třeba vždy z doslovného znění, které však neurčuje s konečnou platností význam vyjádření. Jazykový kontext, ve kterém je sporné vyjádření učiněno, určuje jeho význam, stejně jako doprovodné okolnosti, pokud byly adresátům rozpoznatelné. Soudy nesprávně posuzují význam a rozsah svobody projevu, pokud výrok nesprávně kvalifikují jako skutkové tvrzení, formální urážku (*Formalbeleidigung*) nebo pomlouvačnou kritiku (*Schmähkritik*) v ústavněprávním smyslu, s tím následkem, že výrok pak nepožívá stejné ochrany svobody projevu, jaká by byla poskytnuta neurážlivým nebo nepomlouvačným hodnotovým soudům.

Ve světle uvedených kritérií napadené rozhodnutí odvolací instance porušuje právo stěžovatele na svobodu projevu, neboť zcela opomíjí smysl napadeného výroku a jeho povahu jakožto vyjádření názoru. Vzhledem k tomu, že stěžovatel do svého příspěvku zahrnul i internetový odkaz na novinový článek, pak byl jeho záměr vytvořit mezi nimi věcnou souvislost zcela evidentní i z pohledu průměrného čtenáře. Pokud odvolací instance posuzující kontext, v němž byl kontroverzní výrok učiněn, ignoruje titul novínového článku, na který vyjádření na síti X odkazovalo (obsah takového titulu je dokonce přímo vnímatelný pro každého příjemce výroku), nespĺňuje ústavní požadavky na výklad kontroverzních vyjádření.

Dotčená ustanovení

Základní zákon (GG)

Čl. 5 odst. 1

Každý má právo svobodně projevovat a rozšiřovat svoje mínění slovem, písmem a obrazem a nerušeně se informovat z obecně přístupných pramenů. Svoboda tisku a svoboda zpravodajství rozhlasem a filmem je zaručena. Cenzura není.

ROZHODNUTÍ ZAHRANIČNÍCH SOUDŮ

Nejvyšší soud Švédska

Vyhoštění z důvodu hrubého násilí a zásahu do integrity ženy

Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. B 4327-23 ze dne 6. března 2024

[Text rozhodnutí](#) / [Tisková zpráva](#)

Nejvyšší soud rozhodl, že trestný čin těžkého ublížení na zdraví může vést k vyhoštění státního příslušníka Evropského hospodářského prostoru (EHP).

Okolnosti případu

M. B., polský občan, byl okresním soudem odsouzen za trestné činy těžkého ublížení na zdraví, navádění k sebevraždě a týrání dítěte, kterých se měl dopustit na své partnerce a jednom z jejich dvou dětí. Jednání mělo zahrnovat, mimo jiné, chycení ženy za krk, dušení, několik případů napadení a několik vyhrožování smrtí. Okresní soud uložil M. B. trest odnětí svobody v délce jednoho a půl roku a vyhoštění ze Švédska se zákazem opětovného vstupu na osm let.

M. B. i státní zástupce se odvolali vůči druhu a výši trestu. Odvolací soud změnil rozsudek tak, že trestný čin navádění k sebevraždě překvalifikoval na kvalifikovanou skutkovou podstatu porušování práv žen a stanovil trest odnětí svobody v délce jednoho roku a šest měsíců. Příkaz k vyhoštění zrušil. Předběžné otázky položené obecným soudem se týkaly aplikace ustanovení trestního zákoníku a souvisejících ustanovení zákona o pobytu cizinců v případě, že některá z jednání zahrnutých do skutkové podstaty trestného činu násilí na ženách muž spáchal až po nabytí účinnosti změn příslušných právních předpisů (princip zákazu retroaktivity). V návaznosti na uvedené se odvolací soud ptal, jestli jsou v takovém případě splněny podmínky pro vyhoštění státního příslušníka EHP, který se ve Švédsku dopustil těžkého nemravného napadení ženy.

Z odůvodnění rozhodnutí

Nejvyšší soud rozhodl, že M. B. měl být odsouzen za trestný čin těžkého ublížení na zdraví, který zahrnoval 12 jednotlivých skutků. Dne 1. ledna 2022 vstoupilo v platnost zpřísnění trestů za trestný čin hrubého porušení klidu a hrubého zásahu do integrity ženy (4. kapitola, § 4a trestního zákoníku). Nakolik tři skutky, které M. B. spáchal, provedl před tímto datem, a devět z nich spáchal po tomto datu, Nejvyšší soud rozhodl, že těchto devět trestných činů splňuje podmínky, aby byly posouzeny jako závažné trestné činy proti ženám. Nejvyšší soud měl za to, že trestní sazba, která by měla být uložena za takové jednání, převyšuje trest odnětí svobody v trvání jednoho roku a šesti měsíců.

Dne 1. srpna 2022 vstoupila v platnost novela zákona o pobytu cizinců, která snížila minimální trest odnětí svobody, za který již lze uložit vyhoštění, z jednoho roku

na šest měsíců. Při posuzování, zda měl být M. B. vyhoštěn, vzal Nejvyšší soud do úvahy skutečnost, že sedm činů spáchal po 1. srpnu 2022. To znamená, že bylo třeba aplikovat kapitolu 8 zákona o pobytu cizinců v současném, novějším znění.

Trestný čin těžkého ublížení na zdraví tedy představuje natolik závažné ohrožení veřejného pořádku, že je legitimní nařídít vyhoštění. I přes to, že za běžných okolností by se při posuzování vyhoštění rodiče přikládala velká váha potřebě blízkého kontaktu dítěte s rodičem, v předmětném případě nelze této skutečnosti přikládat velký význam. M. B. se provinil těžkým ublížením na zdraví na matce dětí a rovněž se dopustil trestného činu na jednom ze svých nezletilých dětí. Vzhledem k jeho chování proto nebude jeho vazba na Švédsko natolik silná, aby bylo vyhoštění nepřiměřené.

V souvislosti s trestnými činy spáchanými po 1. srpnu 2022 je délka zákazu opětovného vstupu stanovena na deset let. Spojení, které má M. B. se Švédskem, by však mělo být do jisté míry zohledněno, a proto byla délka zákazu opětovného vstupu zkrácena na osm let. Při posouzení trestu odnětí svobody orgány zohlednily také újmu M. B. způsobenou vyhoštěním. Nejvyšší soud se ztotožnil s odvolacím soudem ohledně délky trestu odnětí svobody ve výši jednoho a půl roku. M. B. byl proto ze země vyhoštěn a byl mu zakázán návrat do Švédska na osm let od momentu, kdy jej opustil.

Dotčená ustanovení

Trestní zákoník (1962:700)

Kapitola 4, § 4a – Hrubé porušení klidu a hrubý zásah do integrity ženy

Kdo se dopustí trestných činů podle kapitoly 3 nebo 4, kapitoly 5, oddílů 1 nebo 2, kapitoly 6 nebo 12 nebo podle článku 24 zákona (1988:688) o zákazu přiblížení vůči blízké nebo dříve blízké osobě, bude odsouzen, pokud každý z trestných činů představoval součást opakovaného narušení nedotknutelnosti této osoby a trestné činy mohly vážně poškodit její sebeúctu, k trestu odnětí svobody na dobu nejméně jednoho roku a nejvýše šesti let za přitěžující porušení pokojného stavu.

Pokud trestné činy uvedené v prvním odstavci spáchal muž vůči ženě, s níž je nebo byl ženatý nebo s níž žije nebo žil ve vztahu obdobném manželství, bude místo toho odsouzen za těžké ublížení na zdraví k témuž trestu za těžké ublížení na zdraví ženy.

ROZHODNUTÍ ZAHRANIČNÍCH SOUDŮ

Dotčená ustanovení

Zákon o zvláštní kontrole některých cizinců (2022:700)

Kapitola 2, § 1 - Podmínky pro rozhodnutí o vyhoštění

Cizinec může být ze Švédska vyhoštěn podle tohoto zákona, pokud cizinec

a) s přihlédnutím k tomu, co je známo o jeho předchozích činnostech a dalších okolnostech, lze předpokládat, že spáchal trestný čin nebo jinak přispěl k trestnému činu podle zákona o teroristických trestných činech (2022:666), nebo

b) může představovat vážnou hrozbu pro bezpečnost Švédska.

Zákon o cizincích (2005:716)

Kapitola 8, § 12 - Vyhoštění z důvodů veřejného pořádku a veřejné bezpečnosti

K vyhoštění nebo deportaci podle § 11 může dojít pouze v případě, že vlastní chování cizince představuje skutečné, aktuální a dostatečně závažné ohrožení základních zájmů společnosti. Předchozí odsouzení za trestný čin nemohou být sama o sobě důvodem pro takové rozhodnutí. Rozhodnutí nesmí být založeno na finančních ohledech.

Nejvyšší soud Kanady

Vojenský status vojenských soudců neporušuje ústavní záruku nezávislosti soudu

Rozhodnutí č. 2024 SCC 15 ze dne 26. dubna 2024 ve věci R. v. Edwards

[Text rozhodnutí](#)/[Tisková zpráva](#)

Okolnosti případu

Devět příslušníků kanadských ozbrojených sil obviněných z různých služebních trestných činů podle služebního disciplinárního řádu ([The Code of Service Discipline](#), dále jen „disciplinární řád“), který je součástí zákona o národní obraně ([The National Defence Act](#); dále jen „NDA“), napadlo zákonný požadavek, aby vojenští soudci, kteří předsedají jejich vojenským soudům (court martial), byli důstojníky. Obvinění namítali, že tento požadavek porušuje jejich právo na projednání nezávislým a nestranným soudem podle čl. 11(d) Kanadské listiny práv a svobod (dále jen „Listina“).

U vojenských soudů někteří vojenští soudci následně rozhodli, že postrádají soudní nezávislost z důvodu jejich dvojího postavení soudce a důstojníka, došlo proto k porušení čl. 11(d) Listiny. Odvolací soud pro vojenské záležitosti ([The Martial Appeal Court](#)) však rozhodl, že informovaná osoba, která se na věc dívá realisticky a prakticky, po promyšlení věci dospěje k závěru, že vojenští soudci jsou dostatečně nestranní a nezávislí. Obvinění podali kasační opravný prostředek k Nejvyššímu soudu.

Odůvodnění rozhodnutí

Nejvyšší soud předně poukázal na rozhodnutí [R. v. Généreux](#), v němž uznal přetrvávající potřebu samostatného systému vojenského soudnictví. Uvedl, že vojenský status vojenských soudců neporušuje čl. 11(d) Listiny. Umístění vojenských soudců do vojenské hierarchie sice snižuje absolutní soudní nezávislost, avšak

čl. 11(d) Listiny tuto absolutní soudní nezávislost nebo druh skutečně nezávislé vojenské justice, zajištěný civilními soudci, nevyžaduje. Paralelní systém obsazený soudci s vojenským statutem, kteří jsou citliví na potřeby vojenského soudnictví, sám o sobě neporušuje čl. 11(d) Listiny. Mohou existovat různé způsoby, jak zajistit, aby vojenští soudci měli stupeň nezávislosti, který splňuje ústavní minimum. Přizpůsobeno vojenskému kontextu se vojenské soudnictví v některých ohledech liší od civilního trestního soudnictví, ale záruka nezávislosti není pro tuto odlišnost o nic méně v souladu s Listinou.

Ve věci [Généreux](#) Nejvyšší soud nakonec dospěl k závěru, že vojenští soudci neměli dostatečný stupeň nezávislosti. To však vyplývalo z ustanovení NDA, která se od té doby změnila. Z toho důvodu je potřeba nová analýza. Při posouzení nezávislosti soudu se přezkumný soud ptá, zda může být soud rozumně vnímán jako nezávislý. Soudy stejně tak posuzují nezávislost a nestrannost podle čl. 11(d) Listiny tím, že se ptají, zda by informovaná a rozumná osoba vnímala dotčený soud jako nezávislý.

Ve věci [Valente v. The Queen](#) Nejvyšší soud identifikoval tři základní podmínky soudní nezávislosti: nedotknutelnost mandátu/neodvolatelnost (*security of tenure*), finanční zajištění (*financial security*) a správní nezávislost (*administrative independence*). I v případě, že by rozumná a informovaná osoba dospěla k závěru, že soud je nezávislý, protože tyto tři podmínky jsou splněny, může však stále dospět k závěru, že soud není nestranný na individuální nebo institucionální úrovni.

ROZHODNUTÍ ZAHRANIČNÍCH SOUDŮ

Podle Nejvyššího soudu ustanovení NDA tyto podmínky splňují. Postavení vojenských soudců ve výkonné moci a jejich vystavení stíhání za delikty podle disciplinárního řádu nezakládá důvodné (*reasonable*) vnímání nedostatku nestrannosti. Vojenští soudci jako členové výkonné moci nejsou v neřešitelném konfliktu zájmů se svou soudní rolí takovým způsobem, že by byl porušen ústavní princip dělby moci. Způsob, jakým je jejich role soudců vymezena, zřetelně ukazuje, že nejednají jako členové výkonné moci při výkonu svých soudních povinností. Jsou vybaveni stejnými pravomocemi, právy a výsadami jako vrchní trestní soud (*Superior Court of Criminal Jurisdiction*) a mají stejnou imunitu. Rozumná a informovaná osoba by očekávala, že vojenští soudci budou dodržovat svou přísahu a měla by důvěru, že s ohledem na jejich právní vzdělání a zkušenosti odloží nevhodné vlivy stranou nebo z případu odstoupí, pokud toho nebudou schopni. Důvodné obavy z podjatosti konečně nevznikají ani z možné odpovědnosti vojenských soudců za disciplínu podle disciplinárního řádu. Existují dostatečné záruky proti vnímání, že by postavení vojenských soudců jako důstojníků vystavovalo jejich soudní funkce zásahům výkonné moci.

Podle Nejvyššího soudu postavení vojenských soudců jako důstojníků podle NDA není neslučitelné s jejich soudcovskými funkcemi ve smyslu čl. 11(d) Listiny. Obvinění příslušníci kanadských ozbrojených sil, kteří vystupují před vojenskými soudci, mají nárok na stejnou záruku soudcovské nezávislosti a nestrannosti podle čl. 11(d) jako obvinění, kteří vystupují před civilními trestními soudy, ale to nevyžaduje, aby oba systémy byly ve všech ohledech totožné. Kanadský systém vojenského soudnictví, jak je v současné době nastaven v NDA, plně zajišťuje nezávislost soudnictví pro vojenské soudce způsobem, který bere v úvahu vojenský kontext a zejména legislativní politiku udržování disciplíny, efektivity a morálky v ozbrojených silách a důvěru veřejnosti v disciplinované ozbrojené síly. Správně chápaný vojenský kontext proto nesnižuje nezávislost soudnictví.

Nejvyšší soud dospěl k závěru, že požadavek, aby vojenští soudci byli důstojníky podle bodů 165.21 a 165.24(2) NDA, není v rozporu s čl. 11(d) Listiny. Návrh stěžovatelů proto zamítl.

Dotčená ustanovení

Kanadská listina práv a svobod

Čl. 11

Každý obviněný z trestného činu má právo

...

d) být považován za nevinného, dokud není prokázána vina v souladu se zákonem ve spravedlivém a veřejném slyšení nezávislým a nestranným soudem.

Zákon o národní obraně

165.21 (1) Guvernér v Radě může jmenovat vojenským soudcem kteréhokoli důstojníka, který je „barrister“ nebo „advocate“ s nejméně desetiletou praxí v advokátní komoře provincie a který byl důstojníkem po dobu nejméně 10 let.

Vrchní vojenský soudce

165.24 (2) Vrchní vojenský soudce má hodnost nejméně plukovníka.

Common Market Law Review

Vol. 61, N. 3, June 2024

Dougan, Michael

EU competences in an age of complexity and crisis: Challenges and tensions in the system of attributed powers (str. 93-138)

Pravomoci EU v období komplexnosti a krize: výzvy a napětí v systému svěřených pravomocí
(Evropská unie; právo Evropské unie; členské státy EU; pravomoc EU; Lisabonská smlouva; Smlouva o Evropské unii; Smlouva o fungování Evropské unie; Soudní dvůr Evropské unie; judikatura SDEU; politika EU; politiky EU; instituce EU; akty orgánů EU; reformy)

Polak, Polly R.

Wessel, Ramses A.

The emergence of EU withdrawal law (str. 167-194)

Pozvolný vznik práva o vystoupení z EU
(Evropská unie; právo Evropské unie; členské státy EU; interpretace práva; judikatura SDEU; Brexit; Velká Británie; občanství Evropské unie; Smlouva o Evropské unii; volný obchod; mezinárodní právo veřejné)

Public Law

April 2024

Morris, Caroline

Wilks-Heeg, Stuart

Something Old, Something New: Personation, Photographic Voter Identification and the Elections Act 2022 (str. 243-269)

Něco starého, něco nového: Personalizace, fotografická identifikace voličů a volební zákon z roku 2022

(volby; volební systém; volební reforma; volební komise; fotografie; identifikace osob; identita; Velká Británie; Anglie; Severní Irsko; Evropská úmluva o lidských právech)

Rowe, Christopher

Challenges to Legislation under the Human Rights Act (str. 293-315)

Výzvy pro legislativu z hlediska zákona o lidských právech

(legislativa; Spojené království; Human Rights Act; Evropská úmluva o lidských právech; lidská práva; test proporcionality; judikatura; nejvyšší soud Velké Británie; imigrace)

International Comparative Law Quarterly

Vol. 72, Part 4, October 2024

Bjorge, Erik

General principles of law formed within the international legal system (str. 845-867)

Obecné právní zásady zformované v mezinárodním právním systému

(mezinárodní právo veřejné; mezinárodní právo; mezinárodní soudy; mezinárodní soudnictví; právní principy; komise OSN pro mezinárodní právo; mezinárodní soudní dvůr)

Hill-Cawthorne, Lawrence

Common article 1 of the Geneva conventions and the method of treaty interpretation (str. 869-908)

Společný článek 1 Ženevských úmluv a metody interpretace smluv

(ženevské úmluvy; ženevské právo; válečné právo; humanitární právo mezinárodní právo; mezinárodní právo veřejné; oběti válek; ozbrojený konflikt)

Jaber, Safaa Sadi

Bantekas, Ilias

The status of Gaza as occupied territory under international law (str. 1069-1088)

Status Gazy jako okupovaného území podle mezinárodního práva

(Izrael; teroristické organizace; okupace; mezinárodní právo; mezinárodní právo veřejné; válečné právo; ženevské úmluvy; ženevské právo; Palestina; lidská práva; blízký východ; blízkovýchodní konflikt; mezinárodní konflikty; sebeurčení; okupovaná palestinská území; ozbrojený konflikt)

European Human Rights

1/2024

Campbell, Meghan

Does the UDHR Matter for Women's Equality? (str. 13-22)

Je Všeobecná deklarace lidských práv významná pro rovnoprávnost žen?

(Všeobecná deklarace lidských práv; práva žen; rovnoprávnost; rovnoprávnost žen; diskriminace na základě pohlaví; diskriminace; diskriminace žen; rovné zacházení; lidská práva; ženy; sňatky; mateřství; rodina)

European Journal of International Law

Vol. 34, No. 3, August 2023

Molbaek-Steensig, Helga

Quemy, Alexandre

Judicial Independence and Impartiality: Tenure Changes at the European Court of Human Rights (str. 581-613)

Soudcovská nezávislost a nestrannost: Změny funkčního období na Evropském soudu pro lidská práva

(nezávislost soudce; nezávislost; nezávislá justice; soudci; nestrannost soudce; jmenování soudců; funkční období; evropský soud pro lidská práva; evropské právo)

Wachefort, Gus

The Alchemy of the Right to Life during the Conduct of Hostilities: A Normative Approach to Operationalizing the 'Supreme Right' (str. 615-645)

Alchymie práva na život během vedení nepřátelských akcí: normativní přístup k operacionalizaci 'nejvyššího práva'

(ozbrojený konflikt; ozbrojené síly; přístup; mezinárodní právo lidských práv; mezinárodní právo veřejné; humanitární právo; válečné právo; ozbrojený konflikt; mezinárodní pakt o občanských a politických právech; lidská práva; základní práva a svobody; právo na život; vyvažování; Evropský soud pro lidská práva; mezinárodní soudní dvůr)

European Convention on Human Rights Law Review

Vol. 5, Iss. 1, 2024

Amos, Merris

Reality Amidst Rhetoric: Implementation of ECtHR Judgments in the UK (str. 9-23)

Realita mezi rétorikou: Implementace rozsudků ESLP ve Spojeném království

(Spojené království; evropský soud pro lidská práva; implementace judikatury; úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod; brexit; judikatura eslp; volební právo; hlasovací právo; vězni; vězeňské právo)

Graham, Lewis

Boldness, Caution, Avoidance: Recent Cases Against the UK Before the European Court of Human Rights (str. 65-82)

Odvaha, varování, vyhýbání se: Nedávné případy proti Spojenému království u Evropského soudu pro lidská práva

(Spojené království; eslp; judikatura eslp; evropský soud pro lidská práva; judikatura eslp; obchodování s lidmi; azylová politika; migrace; azylové řízení; žadatelé o azyl; data retention; uchovávání dat; sledování; právo na soukromí; extradice)

Johnson, Paul

UK Withdrawal from the European Convention on Human Rights: A Disaster for LGBT People (str. 83-96)

Odstoupení Spojeného království od Evropské úmluvy o lidských právech: Katastrofa pro LGBT skupinu lidí

(Spojené království; sexuální orientace; lgbt komunita; homosexuálové; sexuální menšiny; práva menšin; diskriminace; rovné zacházení; úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod; odstoupení od smlouvy; evropský soud pro lidská práva; ochrana lidských práv; soudní aktivismus)

Popelier, Patricia

What's Cooking? General Measures in the Case Law of the European Court of Human Rights (str. 132-150)

Co se připravuje? Obecná opatření v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva

(Evropský soud pro lidská práva; judikatura eslp; subsidiarita; princip subsidiarity; procesní pravidla Spojeného království)

Oxford Journal of Legal Studies

Vol. 43, N. 2, Summer 2023

Dixon, Rosalind

Fair Market Constitutionalism: From Neo-liberal to Democratic Liberal Economic Governance (str. 221-248)

Spravedlivý tržní konstitucionalismus: Od neoliberálního k demokratickému liberálnímu řízení ekonomiky

(neoliberalismus; konstitucionalismus; koronavirus; trh; rovnoprávnost; rovnost příležitostí; sociální práva; vlastnické právo; vlastnictví; liberalismus; ekonomika; tržní ekonomika; vnitřní trh, ekonomický systém; regulace)

Nishikawa-Pacher, Andreas

Hamann, Hanjo

Is Every law for Everyone? Assessing Access to National Legislation through Official Legal Databases around the World (str. 298-321)

Je každý zákon pro každého? Hodnocení přístupu k vnitrostátním právním předpisům prostřednictvím oficiálních právních databází ve světě

(databáze; právo na informace; přístup k informacím; legislativa; vnitrostátní právo; zásada veřejnosti; digitalizace; elektronická tvorba právních předpisů)

Letsas, George

Offences against Status (str. 322- 349)

Přestupky proti statusu

(filozofie práva; filozofické aspekty práva; právní postavení; Bentham Jeremy; 1748-1832; sociální práva; ekonomická práva)

Neue Juristische Wochenschrift

16/2024, 11. April 2024

Reif, Sebastian

Strauß, Samuel

„Fanproteste“ in Fußballstadien (str. 1069-1074)

„Protesty fanoušků“ na fotbalových stadionech

(sport; sportovní akce; občanskoprávní odpovědnost; trestněprávní odpovědnost; regresní nároky; nárok na náhradu; nárok na odškodnění; peněžitý trest; společný trest; Německo; investice; investor; fotbal; pokuty; chování fanoušků; BGB)

Mörsdorf, Oliver

Momtazi, Alina-Jasmin

Schadensbestimmung und Schadensbemessung bei Datenschutzverstößen (str. 1074-1078)

Stanovení újmy a vyčíslení újmy v případě porušení ochrany údajů

(náhrada škoda; ochrana údajů; ochrana osobních údajů; porušení ochrany údajů; nemateriální újma; Soudní dvůr Evropské unie; judikatura SDEU; nařízení EU; žaloba na náhradu škody; zpřístupnění osobních informací; zpřístupnění údajů; prostor pro uvážení)

17/2024, 18. April 2024

Nägele, Thomas

Die Haftung von Internet Service Providern für rechtswidrige Inhalte nach dem DSA (str. 1137-1144)

Odpovědnost poskytovatelů internetových služeb za nelegální obsah podle aktu o digitálních službách (DSA)

(internet; poskytovatelé internetu; zprostředkovatelské služby; informační společnost; Soudní dvůr Evropské unie; uchovávání dat; uchovávání údajů; vyhledávání informací; Německo; shromažďování informací; monitorování; přenos dat)

18/2024, 25. April 2024

Sobota, Sebastian

Das Cannabisgesetz als Zeitenwende im Drogenrecht (str. 1217-1221)

Zákon o konopí jako bod obratu v drogovém právu

(drogy; Německo; léčivé konopí; dekriminalizace; právní předpisy; zákony; trestní předpisy; silniční provoz; doprava; lékařství; amnestie; ochrana dětí a mládeže; organizovaná kriminalita; množství účinné látky; legalizace)

BVerfG 29.11.23 – 2 BvF 1/21

Normenkontrolle Bundeswahlgesetz 2020 (Ls.) (str. 1251)

Nález Spolkového ústavního soudu ze dne 29. 11. 2023 sp. zn. 2 BvF 1/21

Přezkum zákona o federálních volbách z roku 2020

(volby; volební zákon; mandát; Spolkový ústavní soud; Německo; kontrola právních norem; ústavní právo; volební systém; hlasování; kontrola ústavnosti; abstraktní přezkum)

19/2024, 2. Mai 2024

Löhnig, Martin

Ersetzung der Einwilligung des nicht erziehungsgerechten Vaters in die Adoption (str. 1308-1311)

Nahrazení souhlasu k adopci za otce nevhodného k výchově dítěte

(Spolkový soudní dvůr; německé občanské právo; adopce/osvojení; rodina; rodinné právo)

EGMR 23.03.23 – 5420/16

Disziplinarstrafe für Rechtsanwalt wegen Strafanzeige gegen Staatsanwalt (str. 1323-1325)

ESLP – rozsudek ve věci Rogalski proti Polsku ze dne 23. 3. 2023, č. 5420/16

Kárné opatření pro advokáta za trestní oznámení podané na státního zástupce

(judikatura ESLP; advokáti; kárné řízení; kárné odsouzení; trestní oznámení; korupce; státní zástupci; státní zastupitelství; polské právo; Polsko)

BVerfG 11.12.23 – 2 BvR 739/17 – Vz 5/23

Dauer eines Kostenfestsetzungsverfahrens nach Verfassungsbeschwerde (str. 1331-1334)

Spolkový ústavní soud, usnesení sp. zn. 2 BvR 739/17 – Vz 5/23 ze dne 11. 12. 2023

Délka řízení při rozhodování o nákladech řízení po vyřízení ústavní stížnosti

(Spolkový ústavní soud; judikatura ústavních soudů; řízení o ústavní stížnosti; náklady řízení; nepřiměřená délka řízení; německé ústavní právo)

20/2024, 10. Mai 2024

Staudenmayer, Dirk

Der Data Act im Gefüge des europäischen digitalen Privatrechts (str. 1377-1382)

Akt o datech ve struktuře evropského digitálního práva soukromého

(digitální práva; digitalizace; internet; smluvní právo; sdílení dat; přístup k údajům; evropské soukromé právo; podnik; akty orgánů EU; nařízení EU; smlouvy; osobní údaje; zpřístupnění dat; zpřístupnění informací)

Deutsches Verwaltungsblatt

8, 15. April 2024

Galetta, Diana-Urania

Herwig, C. H. Hofmann

Künstliche Intelligenz kommt, das öffentliche Recht bleibt (str. 453-464)

Umělá inteligence přichází, veřejné právo zůstává

(umělá inteligence; veřejné právo; veřejná správa; právní stát; princip dobré správy; dobrá správa; automatizovaný rozhodovací systém; automatizace; zpracování dat; zpracování informací; členské státy EU; právní stát; technologie; ústavní principy; rozhodování)

10, 15. Mai 2024

Towfigh, Emanuel

V. Alberti, Svea

Hätte ein Parteiverbotsverfahren gegen die „Alternative für Deutschland“ (AfD) Aussicht auf Erfolg? (str. 601-609)

Mělo by řízení o rozpuštění politické strany „Alternativy pro Německo“ (AfD) šanci na úspěch?

(německé právo; politické strany; rozpuštění politické strany; demokratický právní stát; německé ústavní právo; Spolkový ústavní soud)

Brandau, Joram-B.

„Zwangspause“ für Politiker bei einem Wechsel zum Bundesverfassungsgericht – eine verfassungsrechtliche Würdigung (str. 615-621)

„Nucená přestávka“ pro politiky při přechodu k výkonu funkce soudce u Spolkového ústavního soudu – ústavněprávní úvahy a hodnocení

(německé ústavní právo; Spolkový ústavní soud; ústavní soudce; ústavní soudnictví; mandát; politici; nezávislost soudce; nezávislost soudů; podjatost soudce)

Juristen Zeitung

7, 5. April 2024

Albers, Gregor

Kampf ums Recht? Massenverfahren und Rechtsverwirklichung im Lichte der neusten Gesetzgebung (str. 261-270)

Boj o právo? Hromadné (zástupné) žaloby a naplňování práva ve světle nejnovější legislativy

(hromadné žaloby; hromadné řízení; spotřebitel; spotřebitelské organizace; ochrana spotřebitele; právo EU; transpozice směrnic; německé občanské právo)

Ogorek, Markus

Zur Amtshaftung der Kirchen in Fällen sexuellen Missbrauchs (str. 271-279)

K odpovědnosti církví v případech sexuálního zneužívání

(církev; církevní a náboženské společnosti; sexuální obtěžování; sexuální delikty; odpovědnost za škodu; odpovědnost za přečiny; odpovědnost státu za škodu)

ZAHRANIČNÍ PERIODIKA

8, 19. April 2024

Sydow, Gernot

„In Deutschland gewählte“ statt „deutsche“ Abgeordnete (str. 313-321)

„V Německu zvolení“ namísto „němečtí“ poslanci

(volby; volební právo; Německo; poslanec; Evropský parlament; ústavní právo; volby do Evropského parlamentu; uzavírací klauzule; občanství EU; Evropská unie; členské státy EU; evropská integrace; aktivní volební právo; pasivní volební právo; Německo; Spolkový ústavní soud)

NJW Spezial

8/2024, 18. April 2024

Verfassungswidrige Regelungen zur Kinderpornografie (BayObLG) (str. 249-250)

Neústavní právní úprava dětské pornografie (Vrchní zemský soud v Bavorsku)

(německé ústavní právo; německé trestní právo; dětská pornografie; trest odnětí svobody; Bavorsko)

Bulletin analytického odboru Ústavního soudu 05/2024

Připravili (v abecedním pořadí):

Petra Fousková, Tereza Franková, Robert Jakubíček, Veronika Janáková, Lucie Matoušová,
Tereza Ordeltová, Ella Prunerová, Viktória Alžběta Sutórisová, Jan Zahradníček

Editace: Monika Hanych

Grafika: Veronika Janáková

Fotografie Ústavního soudu na titulní a poslední straně: © David Bernard